

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตร
ของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

ธันวาคม 2559

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตร
ของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

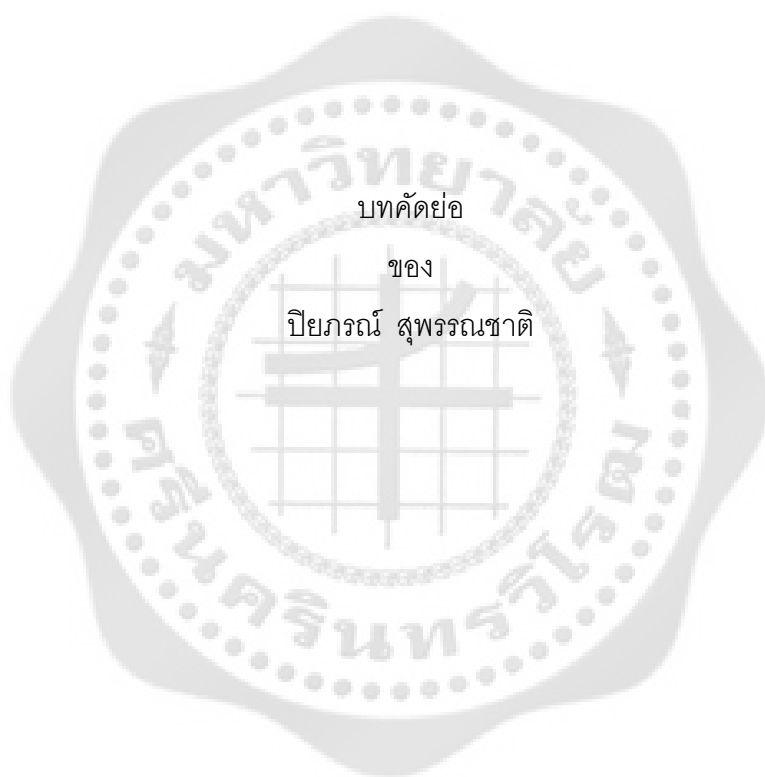

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

ธันวาคม 2559

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตร
ของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

ธันวาคม 2559

ปิยภรณ์ สุพรรณชาติ. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก*. สารนิพนธ์ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: อาจารย์ ดร.กัลยา แซ่อึ้ง.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ศึกษาปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว และศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 393 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 51-60 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา ถือครองที่ดินมากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป และอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 10 ปีขึ้นไป ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวมมีความสำเร็จในระดับมาก ความสำเร็จในด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น ด้านรายได้เพิ่มขึ้น และด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ด้านที่เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านทุนทางสังคมของชุมชน ส่วนด้านผู้นำชุมชน เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ด้านผู้นำชุมชน และด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

INVESTIGATION OF THE SUCCESS OF IMPLEMENTING THE ACID SOIL SOLUTION OF
THE KHUN DAN DAM AND AGRICULTURAL AREA IN THE NAKHONNAYOK PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Public Administration Degree in Public Policy
at Srinakharinwirot University

December 2016

Piyaporn Suphanchat. (2016). *Investigation of the Success of Implementing the Acid Soil Solution of the Khun Dan Dam and Agricultural area in the Nakhonnayok Province*. Master's Project, M.P.A.(Public Policy). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Dr.Kanlaya Saeoung

Background: The present study was designed to investigate the success of the implementation of the acid soil solution and clarify the factors involved. In which A total of three hundred and ninety three farmers were randomly selected from Khun Dan dam and agricultural area in Nakhonnayok province including Muang, Ban Na, Pak Phli and Ongkharak District for the study. The trends in this data were identified using a questionnaire to the farmers in order to learn about the background of each farmer terms of their in perception and their performance and to correlate it with the success of each farmer in implementing the acid soil solution.

Methods: A comparison of this survey summarized that between-farmers was performed by using statistical analysis: frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. The accepted level of significance for all tests was $p < 0.05$. All results without statistical significance with p above this value were marked as insignificant.

Result: The present study demonstrated that most of the participants were men aged between fifty one and sixty of age, graduated from primary school and tenured land for more than ten years. Furthermore, the Khun Dan dam and agricultural area is considered particularly Fertile in term of the acid soil solution, due to an increase in agricultural productivity, revenue and soil quality. These factors affected the successful implementation of the acid soil solution consisted of the soil Improvement knowledge, among Farmers, their participation, the social cost to the community and community leaders, respectively.

As a result of this study, it was found that the soil Improvement knowledge of farmer, the social cost to the community and community leaders had a normally significant correlation with the success implementation of the acid soil solution ($p < 0.05$). While the participation of farmers it was highly, significantly correlated with the success of implementing the acid soil solution ($p < 0.05$).

สารนิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตร
ของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ของ

ปิยภรณ์ สุพรรณชาติ

ได้รับการอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

วันที่..... เดือน..... พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(อาจารย์ ดร.กัลยา แซ่อั้ง)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุลศักดิ์ ชาญณรงค์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.จิรภา พฤกษ์พาตี)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กัลยา แซ่อั้ง)

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์กัลยา แซ่อั้ง อาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการศึกษา ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์จุลศักดิ์ ชาญ ณรงค์ และอาจารย์จิรภา พฤกษ์พาดี ที่ให้ข้อเสนอแนะ และคำแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่อง ในการสอบเค้าโครงสารนิพนธ์และการสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ให้ความรู้และประสิทธิประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณเกษตรกรบริเวณพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลีและอำเภองครักษ์จังหวัดนครนายกที่ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถามให้แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ เพื่อนรปม.รุ่นที่7และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจ ทำให้เกิดผลสำเร็จในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

ปิยภรณ์ สุพรรณชาติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
2 แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ.....	11
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการและปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการ.....	24
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว.....	34
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่ทางการเกษตรของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก.....	37
โครงการแก้ปัญหาดินเปรี้ยวของมูลนิธิชัยพัฒนา.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล.....	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	52
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	69
สรุปผลการวิจัย.....	69
อภิปรายผลการวิจัย.....	73
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....	76
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	77
บรรณานุกรม.....	78
ภาคผนวก.....	84
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	91

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนเกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ จังหวัด นครนายก.....	48
2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านเพศ.....	53
3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านอายุ.....	53
4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านระดับการศึกษา.....	54
5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านจำนวนถือครองที่ดิน.....	54
6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณ พื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวม และรายด้าน.....	55
7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดิน เปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวมและรายด้าน.....	55
8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดิน เปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น.....	56
9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา ดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด นครนายก ในด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น.....	57
10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา ดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด นครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น.....	58

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด นครนายก ในภาพรวมและรายด้าน.....	59
12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด นครนายก ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน.....	60
13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด นครนายก ในด้านผู้นำชุมชน.....	61
14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด นครนายก ในด้านการมีส่วนร่วม.....	62
15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด นครนายก ในด้านทุนทางสังคมของชุมชน.....	63
16 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับ ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทาง การเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดี ขึ้น.....	64
17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับ ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทาง การเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านผลผลิต การเกษตรเพิ่มขึ้น.....	66
18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับ ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทาง การเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น....	67

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
2 ความสัมพันธ์ระหว่าง นโยบาย แผน โครงการ โครงการงาน.....	15
3 ความสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างนโยบายกับแผน.....	16
4 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโครงการ ศึกษาทดลองการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัด นครนายก.....	42

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยนั้นเป็นประเทศเกษตรกรรม เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกร การเกษตรเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนไทยอย่างกว้างขวางหลายมิติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งทางด้านวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณี ผลผลิตที่ได้จากการเกษตรนำมาใช้ในบริโภคเองในครัวเรือนและส่งออกไปยังต่างประเทศ สินค้าเกษตรยังเป็นวัตถุดิบสำหรับแปรรูปเป็นสินค้าอุตสาหกรรมได้อีกด้วย จึงกล่าวได้ว่าการเกษตรก็เป็นรากฐานของเศรษฐกิจไทย ซึ่งการทำการเกษตรนั้น ดินเป็นปัจจัยปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง เพราะดินมีอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารรวมทั้งน้ำที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืช อย่างไรก็ตาม ที่ดินในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยมีปัญหาในการใช้ประโยชน์ในการทำการเกษตร ทั้งที่ไม่สามารถเพาะปลูกพืชได้และเพาะปลูกแล้วให้ผลผลิตน้อยและขาดคุณภาพ

ปัญหาส่วนใหญ่ของดิน มีทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ การชะล้างพังทลายของดิน ดินขาดอินทรีย์ ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินอินทรีย์ (ดินพุ่ม) ดินทรายจัด และดินตื้น และเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขาบริเวณทางภาคเหนือของประเทศ การปลูกพืชชนิดเดียวกันหรือตระกูลเดียวกัน ติดต่อกันบนพื้นที่เดิมเป็นเวลานาน รวมถึงการใช้สารเคมีในการทำการเกษตร ซึ่งประเทศไทยมีที่ดินที่มีสภาพเป็นดินเค็มประมาณ 21.70 ล้านไร่ ดินเปรี้ยวจัดประมาณ 4.17 ล้านไร่ ดินกรดประมาณ 64.27 ล้านไร่ ดินอินทรีย์ (พุ่ม) ประมาณ 0.27 ล้านไร่ ดินทรายจัดประมาณ 6.97 ล้านไร่ ดินค่อนข้างเป็นทรายประมาณ 39.60 ล้านไร่ ดินตื้นประมาณ 40.97 ล้านไร่ และดินบนพื้นที่สูงประมาณ 96.10 ล้านไร่ รวมพื้นที่ดินที่มีปัญหาต่อการใช้ประโยชน์ทางการเกษตรของประเทศไทย ประมาณ 209.84 ล้านไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2549)

จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ราบลุ่มของภาคกลาง มีพื้นที่ประมาณ 1,326,250 ไร่ ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่การเกษตร ประมาณ 835,537 ไร่หรือร้อยละ 63 ของพื้นที่ทั้งหมด ประชากรประชาชน 2 ใน 3 ประกอบอาชีพการเกษตร โดยทำนาข้าวเป็นหลัก (ส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน, 2553)

ในอดีตจังหวัดนครนายกประสบปัญหาอุทกภัยในฤดูฝน น้ำไหลบ่าอย่างรุนแรงท่วมไร่นา และพื้นที่ทำการเกษตรโดยรอบ บางแห่งน้ำท่วมแช่อยู่นานจนไร่นาและพื้นที่ทำการเกษตรเสียหาย ทำให้พื้นที่บางส่วนจมน้ำอยู่เป็นเวลานาน ส่วนในฤดูแล้งจะเกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง

สภาพปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดนครนายกประสบอยู่เป็นประจำเกือบทุกปี สภาพะ น้ำท่วมแช่อยู่เป็นเวลานานสลับกับความแห้งแล้งซ้ำซาก ทำให้ดินกลายเป็นกรดที่เรียกว่า ดินเปรี้ยว

ดินเปรี้ยว หรือ ดินกรด (Acid soil) หมายถึง ดินที่มีค่า pH วัดได้ต่ำกว่า 7.0 ซึ่งเกิดจากกระบวนการกำเนิดของดิน อาจจะมีหรือกำลังมี หรือได้เคยมีกรดกำมะถันอยู่ในชั้นหน้าตัดของดินซึ่งเมื่อดินแห้ง สารประกอบกำมะถันเหล่านี้จะแปรสภาพทำให้เกิดกรดกำมะถันขึ้นในดิน หรือ เกิดในบริเวณที่มีการสะสมของตะกอนจากน้ำทะเลหรือน้ำกร่อยเป็นระยะเวลาอันยาวนาน พื้นที่ดินเปรี้ยวจัดของประเทศไทยมีเนื้อที่ประมาณ 9.4 ล้านไร่ส่วนใหญ่พบในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลางตอนใต้ มีเนื้อที่ประมาณ 5.6 ล้านไร่ แถบจังหวัดปทุมธานี นครนายก ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และบางส่วนของจังหวัดสระบุรี พระนครศรีอยุธยา นครปฐม สุพรรณบุรีและดินเปรี้ยวจัดในแถบบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ และชายฝั่งทะเลตะวันออกของภาคใต้อีกประมาณ 3.8 ล้านไร่ ดินเปรี้ยวจะมี pH ที่ต่ำมากจนก่อให้เกิดปัญหาต่อการปลูกพืชเนื่องจากธาตุอาหารที่จำเป็นแก่พืชบางอย่างจะถูกตรึงจนไม่สามารถละลายออกมาเป็นประโยชน์ต่อพืชได้ นับว่าเป็นดินที่ก่อให้เกิดปัญหาอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดินเปรี้ยวจัดส่วนใหญ่อยู่ในที่ราบลุ่มมีน้ำขังอยู่ตลอดช่วงฤดูฝนและลักษณะของดินเป็นดินเหนียวจึงจัดเหมาะสมที่จะใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าว ดินเปรี้ยวเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บริเวณพื้นที่ดังกล่าวให้ผลผลิตข้าวต่ำ ถึงแม้สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเหมาะสมต่อการทำนาก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ซึ่งไม่ใช่ดินเปรี้ยวจัดซึ่งจะให้ผลผลิตเฉลี่ยมากกว่าหลายเท่า ดังนั้นการแก้ไขปรับปรุงดินเปรี้ยวจัดจึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่อง

จังหวัดนครนายก มีพื้นที่ประมาณ 554,091 ไร่ ที่มีสภาพเป็นดินเปรี้ยวจัดมากหรือเป็นกรดจัดมาก (มีปฏิกริยาความเป็นกรดเป็นด่าง 4.0-5.0) หรือคิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 41.78 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด ในแต่ละปีปัญหาดินเปรี้ยวส่งผลต่อผลผลิตทางการเกษตรอย่างมาก เมื่อเปรียบเทียบรายได้ของเกษตรกรตามสภาพของดินเปรี้ยวแล้วนั้น จะพบว่าเกษตรกรอยู่ในพื้นที่ดินเปรี้ยวมีรายได้สุทธิครัวเรือนมากที่สุด คือปีละ 40,004.47 บาท รองลงมาเป็นพื้นที่ดินเปรี้ยวมาก มีรายได้สุทธิครัวเรือนปีละ 30,063.94 บาท และพื้นที่ดินเปรี้ยวปานกลาง มีรายได้สุทธิน้อยครัวเรือนน้อยที่สุดคือปีละ 21,929.19 บาท ซึ่งเป็นจำนวนน้อยกว่ารายได้สุทธิต่อครัวเรือนของทั้งจังหวัดอยู่มาก ซึ่งรายได้สุทธิเฉลี่ยต่อครัวเรือนของจังหวัดนครนายกอยู่ที่ปีละ 171,666.15 บาท (ส่วนพัฒนาเทคโนโลยีและบริการ สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553)

ในการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริให้พิจารณาช่วยเหลือราษฎร โดยจัดทำโครงการเขื่อนคลองท่าด่าน

เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำบริเวณพื้นที่ราบเชิงเขาและสร้างอ่างเก็บน้ำตามลำน้ำต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนและกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง และโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครนายก, 2553) การดำเนินการตามโครงการดังกล่าวอาศัยความร่วมมือและการบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการโครงการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก และกรมพัฒนาที่ดิน ร่วมลงพื้นที่และรวบรวมข้อมูลในการดำเนินโครงการ มีการจัดการอบรมพัฒนาความรู้ มีการจัดทำแปลงเกษตรและการเพาะปลูกแบบผสมผสาน โดยมีสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดนครนายก มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านปฏิบัติการพัฒนาที่ดิน การทำรูปแบบแปลงสาธิต ขยายสู่เกษตรกรในพื้นที่ผ่านการจัดฝึกอบรมผู้นำเกษตรกร การฝึกอบรมหมอดินอาสา และส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ด้านพัฒนาคุณภาพดินแก่เกษตรกรทั่วไป

ต่อมาสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก ได้จัดโครงการทดสอบสาธิตเทคโนโลยีการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล ระยะเวลาดำเนินโครงการตั้งแต่เดือนมกราคม 2550 ถึงมีนาคม 2552 โดยดำเนินโครงการในพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดตั้งโครงการเขื่อนคลองท่าด่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริในตำบลดอนยอ และตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 83 ราย ทำการสาธิตทดสอบวิธีการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด โดยการใช้น้ำล้างกรดออกจากดิน แล้วใส่วัสดุปูนตามความต้องการปูนของดิน ใช้ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยอินทรีย์น้ำร่วมด้วย จึงเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน ได้ผลผลิตข้าวนาปีเฉลี่ยประมาณ 427.08 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตข้าวนาปรังเฉลี่ยประมาณ 527.35 กิโลกรัมต่อไร่ (กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2553) การดำเนินการตามโครงการดังกล่าวบรรลุผลและมีการขยายผลออกไปให้กว้างขวางขึ้นสู่เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ใกล้เคียง

ปัจจุบันพื้นที่โครงการศึกษาทดลองการแก้ไขดินเปรี้ยวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งเกษตรกรให้ความสนใจเดินทางมาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง เฉลี่ยประมาณเดือนละ 200 ราย และมีเกษตรกรบางรายซึ่งมีที่ดินอยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการได้เริ่มนำวิธีการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวจากโครงการไปปฏิบัติในที่ดินของตนเอง โดยเฉพาะรูปแบบการยกร่องจัดทำแปลงเกษตรและการเพาะปลูกแบบผสมผสาน จากโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวและจัดการดินในพื้นที่รับน้ำเขื่อนขุนด่านปราการชล สามารถใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรได้เต็มประสิทธิภาพ ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันราษฎรในพื้นที่จังหวัดนครนายกที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการก็เข้าร่วมโครงการอย่างจริงจัง โดยที่เกษตรกรเองก็มีความมั่นใจที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการทำการเกษตร จนในบางพื้นที่เริ่มเห็นผลการพัฒนาอย่างชัดเจน

จากการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ปัจจัยในการดำเนินโครงการ และความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินโครงการกับปัจจัยที่มีผลความสำเร็จในการดำเนินโครงการ อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ และงานศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินโครงการนั้น ส่วนใหญ่มุ่งความสนใจไปยังกลไก และทรัพยากรในภาครัฐเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าองค์ความรู้และงานศึกษาในลักษณะดังกล่าว ยังไม่อาจสร้างความเข้าใจที่เพียงพอเพราะขาดการให้ความสำคัญกับปัจจัยการดำเนินงานในภาคฝั่งของประชาชนซึ่งในที่นี้คือเกษตรกรรวมถึงผู้นำชุมชนในพื้นที่ ผู้วิจัย ต้องการศึกษาดังกล่าวหรือตัวแปรในภาคส่วนของเกษตรกรและชุมชนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอย่างรอบด้าน อันจะขยายผลไปสู่การพัฒนาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการดำเนินโครงการในด้านของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการปรับปรุงดิน ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านทุนทางสังคมโดยความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ส่งผลให้ดินมีคุณภาพดีขึ้น ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น และรายได้ของเกษตรกรได้เพิ่มขึ้น ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวที่ได้จะสามารถเป็นแม่แบบให้กับจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง มีเกษตรกรทั้งหมดจำนวน 7,569 คน อำเภอบ้านนา มีเกษตรกรจำนวน 5,625 คน อำเภอปากพลี มีเกษตรกร

จำนวน 2,879 คน อำเภอองค์กรักษ์ มีเกษตรกรจำนวน 5,654 คน รวมจังหวัดนครนายก จำนวนทั้งหมด 21,727 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก, 2558)

ตาราง 1 จำนวนเกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

อำเภอ	จำนวนประชากร
อำเภอเมือง	7,569
อำเภอบ้านนา	5,625
อำเภอปากพลี	2,879
อำเภอองค์กรักษ์	5,654
รวม	21,727

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 393 คน

2. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ข้อมูลในการวิจัยเป็นข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน – ตุลาคม 2559

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองค์กรักษ์ จังหวัดนครนายก

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

4.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ได้แก่

4.1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการหลายท่านที่สำคัญคืองานของ จุฬารัตน์ ไสตะ และคณะ(2550) กล่าวว่า ความรู้ คือ สิ่งที่ตั้งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติของวิชาในแต่ละสาขาซึ่งในความคิดของผู้นั้นคิดว่า นิยามของคำว่า ความรู้จะกำหนดขอบเขตของความหมายแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) ความรู้ในตัวของมนุษย์หรือความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) หมายถึง ความรู้เฉพาะตัวที่เกิดจากประสบการณ์ การศึกษา การ

สนทนา การฝึกอบรม เจตคติของแต่ละบุคคล เป็นความรู้เกี่ยวกับสติปัญญาและประสบการณ์
 2) ความรู้เชิงประจักษ์ที่ปรากฏชัดเจน (Explicit Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด
 จากบุคคลออกมาในรูปของการบันทึกตามรูปแบบต่างๆ 3) ความรู้ที่เกิดจากวัฒนธรรม (Culture
 Knowledge) หมายถึง ความรู้ที่เกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา ซึ่งเกิดจากผลสะท้อนกลับของความรู้
 และสภาพแวดล้อมทั่วไปขององค์กร จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจที่
 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากความหมายและประเภทของความรู้ ในด้านความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร
 เกี่ยวกับการปรับปรุงบำรุงดิน ซึ่งได้จากการฟัง การเข้ารับการอบรมหรือการรับสื่อสารสนเทศจาก
 โครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของมูลนิธิชัยพัฒนา รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติที่ได้จาก
 ประสบการณ์ในการปฏิบัติ ซึ่งครอบคลุมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุง
 ดิน 3 ลักษณะคือ 1) ความรู้ในตัวของเกษตรกรเองเป็นความรู้เฉพาะตัวที่เกิดจากประสบการณ์ การ
 แลกเปลี่ยนความรู้ พูดคุย และฝึกอบรม 2) ความรู้เชิงประจักษ์ที่ปรากฏชัดเจน จะเป็นการถ่ายทอด
 ออกมาตามสื่อสารสนเทศต่างๆ 3) ความรู้ที่เกิดจากวัฒนธรรมซึ่งเป็นผลสะท้อนกลับของความรู้และ
 สภาพแวดล้อมทั่วไป ทำให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดินในพื้นที่ของตนเอง มีการ
 แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ในการพัฒนาที่ดิน
 การเกษตร ผู้วิจัยจึงใช้ตัวแปร เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการปรับปรุงดินเป็นปัจจัยหนึ่งในการ
 ศึกษาวิจัยครั้งนี้

4.1.2 ด้านผู้นำชุมชน ศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการหลาย
 ท่าน ที่สำคัญคืองานของ ประเวศ วะสี (2540) กล่าวว่า ภาวะผู้นำอาจมีได้ทั้งในผู้ดำรงตำแหน่ง
 หัวหน้า และผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า ผู้นำตามธรรมชาติในกระบวนการชุมชนจะมีหลายคน
 ลักษณะของภาวะผู้นำ คือ ฉลาด เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม เป็นคนติดต่อ สื่อสารกับผู้อื่นรู้เรื่อง และเป็น
 ที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ได้ศึกษาจาก
 ความหมายของผู้นำที่มีความรู้และการตั้งใจเพื่อให้บุคคลอื่นร่วมมือ เพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุ
 วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ซึ่งครอบคลุมภาวะผู้นำ คือการถ่ายทอดความรู้ในชุมชน ผู้นำชุมชนมีความรู้ใน
 การส่งเสริมโครงการพัฒนาที่ดิน ตรวจสอบคุณภาพดินให้แก่เกษตรกรในชุมชน และเป็นตัวแทนติดต่อ
 ประสานงานให้กับหน่วยงานภายนอกที่เป็นหน่วยงานราชการในการอบรมและพัฒนาที่ดินการเกษตร
 ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรผู้นำชุมชน เป็นปัจจัยหนึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

4.1.3 ด้านการมีส่วนร่วม ศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการ
 หลายท่าน เช่น สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภา
 สถาบันราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชน
 สามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับ

ประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนใน การควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่นจากการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมได้ศึกษาจากความหมายของการมีส่วนร่วมในการ ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาสภาพดินในชุมชน ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตร คือ เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการปรับปรุงดินในพื้นที่ และการพัฒนาดินในชุมชน มีการจัดตั้งกลุ่มหรือจัดตั้งสหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการเกษตร และการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ที่ดินทางการเกษตรในพื้นที่ชุมชน ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยหนึ่งการศึกษาวิจัยใน ครั้งนี้

4.1.4 ด้านทุนทางสังคมของชุมชน

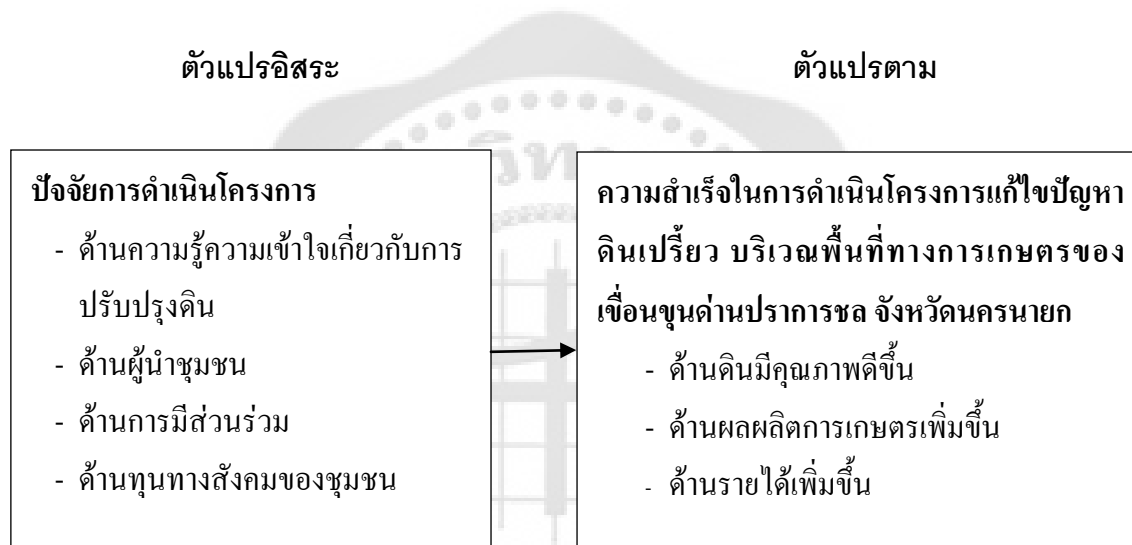
ศึกษาจากแนวคิดของนิสรา ใจชื่อ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับ ความสำเร็จได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม- วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ จาก การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทุนทางสังคมได้ศึกษาจากความหมายของทุนทางสังคมของคน ในชุมชนที่มีน้ำใจต่อกัน การแบ่งปันซึ่งกันและกัน ความเอื้ออาทรต่อกัน การรวมกลุ่มหรือการจัดตั้ง เป็นเครือข่ายต่างๆ ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับต้นทุนทางสังคมของชุมชน คือสมาชิกในชุมชนมีความ สามีคึกกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกภายในกลุ่ม การใช้ประโยชน์และการ ส่งเสริมให้นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้พัฒนาที่ดินของตนเอง ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรด้านทุนทางสังคม ของชุมชน เป็นปัจจัยหนึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

4.2 ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวโดย การศึกษาวิธีการพัฒนาปรับปรุงสภาพดินและน้ำเปรี้ยวเพื่อการเพาะปลูก ทดลองและสาธิตการทำ การเกษตรกรรมตามแนวพระราชดำริ ในพื้นที่ดินเปรี้ยวซึ่งได้รับการพัฒนาปรับปรุงแล้ว และสาธิตการ ปลูกพันธุ์ไม้ป่าบึงน้ำจืดในที่ดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด นครนายก ได้แก่ ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น และด้านรายได้เพิ่มขึ้น ศึกษา จากงานวิจัยของ นิสรา ใจชื่อ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้าน การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมทั้ง 8 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็น หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ การประหยัด การเรียนรู้ การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการเอื้ออาทรต่อกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.01 และ 0.05 ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น และด้านรายได้เพิ่มขึ้น เป็นปัจจัยหนึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก โดยมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษา ดังภาพที่ 1.1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว และนำข้อเสนอแนะที่ได้รับไปใช้พัฒนาโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก
3. เพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการแก่กลุ่มอาชีพอื่นๆ ในการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตในพื้นที่ทางการเกษตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว หมายถึง โครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของมูลนิธิชัยพัฒนา ที่ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยมีการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของเกษตรกรที่มีปัญหาดินเปรี้ยวในพื้นที่ทางการเกษตร มีการพัฒนาและปรับปรุงสภาพดินให้สามารถทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น

พื้นที่ทางการเกษตร หมายถึง พื้นที่ทางการเกษตรในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ ครอบคลุมพื้นที่บริเวณเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

การดำเนินโครงการ หมายถึง โครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ดินเปรี้ยว หมายถึง ดินที่มีค่า pH วัดได้ต่ำกว่า 7.0 ทำให้การเจริญเติบโตของพืชและผลผลิตต่ำ

พื้นที่ทางการเกษตร หมายถึง พื้นที่การปลูกข้าว ปลูกพืชไร่ ปลูกผลไม้ ในบริเวณของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการ หมายถึง องค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของเกษตรกร ประกอบด้วย

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาที่ดิน และการแสวงหาความรู้ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ด้านผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำโครงการหรือปราชญ์ชาวบ้าน โดยผู้นำจะเป็นตัวแทนถ่ายทอดความรู้และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการปรับปรุงดิน การพัฒนาคุณภาพ และแก้ปัญหาดินภายในชุมชน

ด้านทุนทางสังคมของชุมชน หมายถึง เกษตรกรมีความสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ความสำเร็จในการดำเนินโครงการ หมายถึง การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย

ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น หมายถึง ดินในพื้นที่ทำการเกษตรบริเวณอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์มีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ระดับความเปรี้ยวลดลง

ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น และมีคุณภาพมากขึ้น

ด้านรายได้เพิ่มขึ้น หมายถึง มีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น และลดต้นทุน ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก” ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากตำรา เอกสาร วารสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็นลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการและปัจจัยที่เกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการ
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ปัญหาดินเปรี้ยว
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก
5. โครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของมูลนิธิชัยพัฒนา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

จากการศึกษาความหมายของนโยบายสาธารณะ นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางกิจกรรมหรือการเลือกตัดสินใจโดยได้ทำการตัดสินใจและกำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นการชี้้นำให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ให้เกิดขึ้น หรือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการวางแผน การจัดทำโครงการ วิธีการบริหารหรือกระบวนการดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ด้วยวิธีปฏิบัติงานที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของประชาชน ผู้ใช้บริการในแต่ละเรื่อง

ความหมายของนโยบายสาธารณะ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะมีนักวิชาการหลายท่านให้ความหมายไว้ ดังนี้ ประเวศ วะสี (2011: 7) ได้กล่าวไว้ในกระบวนการนโยบายสาธารณะว่า นโยบายสาธารณะที่ดี คือ นโยบายสาธารณะที่นำไปสู่ความถูกต้อง เป็นธรรม และประโยชน์สุขของมหาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมเรียนรู้ของทุกฝ่าย

James E. Anderson (1994: 5-6) ได้กล่าวถึงความหมายของนโยบายสาธารณะไว้ว่า เป็นแนวทางการปฏิบัติหรือการกระทำตามชุดของข้อเสนอของการกระทำซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ผู้กระทำหรือชุดของผู้กระทำที่จะต้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสังคม โดยมี

จุดมุ่งหมายชัดเจนว่า สิ่งใดที่จะต้องกระทำให้สำเร็จ มิใช่สิ่งที่รัฐบาลเพียงแต่ตั้งใจกระทำหรือเสนอให้กระทำเท่านั้น เป็นการจำแนกให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างนโยบายกับ การตัดสินใจของ รัฐบาล

Thomas R. Dye (1984: 1) ได้ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะว่า เป็นสิ่งที่รัฐบาล เลือกจะกระทำหรือไม่กระทำ ในส่วนที่จะกระทำครอบคลุมกิจกรรมต่างๆ ของรัฐบาลทั้งหมด ทั้ง กิจกรรมที่เป็นกิจวัตรและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบางโอกาส โดยสิ่งที่รัฐบาลเลือกอาจส่งผลกระทบต่อ ทั้งทางบวกและทางลบ

Kenneth Prewitt and Sidney Verba (1983: 652-653) ได้ให้ความหมายว่า นโยบาย สาธารณะ คือ พันธะสัญญาระยะยาวในการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นแบบแผนของรัฐบาล โดยมุ่งถึง สิ่งที่รัฐบาลกระทำจริงมากกว่าสิ่งที่รัฐบาลพูดตั้งนั้นเพื่อให้สามารถเข้าใจนโยบายสาธารณะของ รัฐบาลได้อย่างชัดเจน ประชาชนต้องติดตามการบัญญัติกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติและการนำ นโยบายไปปฏิบัติของฝ่ายรัฐบาลอย่างใกล้ชิด

กล่าวโดยสรุป นโยบายสาธารณะ หมายถึง โครงการหรือกระบวนการที่กำหนดโดยภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวในบริเวณพื้นที่ทางการเกษตร ของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายกนั้น เป็นโครงการที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวและสร้าง คุณภาพชีวิตที่ดีให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของ ประเทศ

ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อประเทศชาติและสังคม เพราะนโยบายสาธารณะส่งผล ต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยรัฐบาลต้องมีนโยบายและนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหามา เพื่อให้ประชาชนมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ความสำคัญของนโยบายสาธารณะและการนำ นโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึงดังนี้

ธนาชัย สุขวณิช (2556: 27) กล่าวถึงนโยบายที่ดีว่าจะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ความชัดเจนของนโยบายถือเป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญส่วนหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อ การนำนโยบายไปปฏิบัติ คือ การกำหนดนโยบายควรกำหนดอย่างชัดเจน สามารถนำไปสู่ความ สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาของอมรศักดิ์ กิจธนานันท์ (2551) ได้กล่าวถึงความสำคัญนโยบายสาธารณะ ดังนี้

1. ความสำคัญต่อผู้กำหนดนโยบาย รัฐบาลที่สามารถกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชน และสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติจนประสบความสำเร็จอย่างมี

ประสิทธิภาพ จะได้รับความเชื่อถือและความนิยมจากประชาชน ส่งผลให้รัฐบาลดังกล่าวมีโอกาสในการดำรงอำนาจในการบริหารประเทศยาวนานขึ้น

2. ความสำคัญต่อประชาชน นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตทางการเมืองเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ดังนั้นประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของพวกเขาผ่านกลไกทางการเมืองต่างๆ เช่น ระบบราชการ นักการเมือง ฯลฯ ความต้องการดังกล่าวจะถูกนำเข้าสู่ระบบการเมืองไปเป็นนโยบายสาธารณะ เมื่อมีการนำนโยบายไปปฏิบัติและได้ผลตามเป้าประสงค์ ก็จะทำให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ธนาชัย สุขวณิช (2556: 60) กล่าวถึงการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติว่า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดเพราะแสดงถึงเป้าหมายที่พึงปรารถนาที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ของนโยบายสาธารณะ เมื่อมีการดำเนินการจริงๆ แล้วทำให้ประสบความสำเร็จหรือบรรลุผลได้ไม่ถนัดนัก และส่วนใหญ่มักกลายเป็นปัญหาของรัฐบาลที่เวลาจัดทำหรือดำเนินแผนงานโครงการแล้วไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และอนรรตน์ อนันทนารถ (2555: 245) ได้กล่าวถึง การนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นความสามารถขององค์การในการรวบรวมทรัพยากรทางการบริหารในองค์การให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งต้องมีการจัดหาและเตรียมวิธีการทั้งหลายเพื่อจะทำให้การดำเนินงานตามนโยบายสำเร็จลุล่วง โดยต้องใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ จนสามารถดำเนินงานได้สำเร็จ

มยุรี อนุมานราชชน (2549: 220-226) กล่าวว่า ในทางปฏิบัติก่อนจะมีการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีปัจจัยที่เกิดขึ้นก่อน 10 ประการ เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานที่เอื้ออำนวยต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายนอกยกย่อมมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ภาวะภัยแล้ง วิกฤติการณ์ทางการเมือง จึงเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้บริหาร ซึ่งส่งผลต่อตัวนโยบาย และหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติด้วย

2. เวลาและทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับดำเนินการตามแผนหรือโครงการ หมายถึง เงื่อนไขด้านเวลาเป็นข้อจำกัดภายนอกตัวนโยบาย การคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียจากนโยบายมากเกินไปในระยะเวลาสั้น อาจจะไม่สัมฤทธิ์ผลในเวลาที่กำหนด ข้อจำกัดด้านงบประมาณอาจทำให้แผนหรือโครงการ ต้องเผชิญปัญหาด้านทรัพยากรไม่เพียงพอ

3. การวางแผนจัดสรรทรัพยากรที่ต้องการใช้ หมายถึง ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีการเตรียมการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม การมีงบประมาณแต่ไม่มีทรัพยากรที่ต้องใช้ในช่วงเวลาใดช่วงเวลานึงอาจก่อความเสียหายร้ายแรง

4. นโยบายที่มีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีหรือหลักสาเหตุและผลลัพธ์ที่เชื่อถือได้ หมายถึง นโยบายล้มเหลวอาจเป็นเพราะทฤษฎีหรือหลักเหตุผลที่เป็นพื้นฐานนโยบายที่ไม่ถูกต้อง มากกว่าที่จะเป็นเพราะการดำเนินงานตามนโยบายไม่ดี

5. ความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผลลัพธ์เป็นความสัมพันธ์ทางตรงโดยไม่มี ความสัมพันธ์อื่นใดมาแทรกซ้อน หมายถึง นโยบายอาศัยความสัมพันธ์แบบสาเหตุและผลลัพธ์ ตามลำดับของเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน หากมีหลายฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันตามสาเหตุและ ผลลัพธ์มากเท่าใด ความสัมพันธ์ยิ่งสลับซับซ้อนและเป็นไปได้ที่ฝ่ายต่างๆ อาจจะไม่เข้าใจนโยบายนั้น อย่างดี

6. ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาระหว่างหน่วยงานอยู่ในระดับต่ำ หมายถึง โดยทั่วไปการนำ นโยบายไปปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จในระดับสูง ควรต้องมีเพียงหน่วยงานเดียวเท่านั้นที่รับผิดชอบนำ นโยบายไปปฏิบัติ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ประสบผลสำเร็จต้องไม่ พึ่งพาหน่วยงานอื่น หากมีความจำเป็นที่มีหน่วยงานอื่นเข้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องแล้ว การพึ่งพาควรอยู่ ในระดับต่ำ หากการพึ่งพาระหว่างหน่วยงานมีมากเท่าใด การนำนโยบายไปปฏิบัติก็จะมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อนมากขึ้นเท่านั้น

7. ความเข้าใจและความเห็นพ้องต้องกันในวัตถุประสงค์ หมายถึง ความเข้าใจและ ความเห็นพ้องต้องกันในวัตถุประสงค์อย่างสมบูรณ์ระหว่างฝ่ายต่างๆ เป็นสิ่งที่จำเป็นตลอดระยะเวลา ที่มีการนำนโยบายไปปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของแผนงานหรือโครงการควรกำหนดในลักษณะ เฉพาะเจาะจงและในลักษณะที่วัดได้เป็นตัวเลขหรือเชิงปริมาณ วัตถุประสงค์ต่างๆ ควรสอดคล้องกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อหน่วยงานจะสามารถนำวัตถุประสงค์มาเป็นแนวทางกำหนดทิศทาง และควบคุมแผนงานหรือโครงการ

8. การจัดกิจกรรมตามลำดับอย่างเหมาะสม หมายถึง เพื่อให้วัตถุประสงค์ของนโยบาย บรรลุสัมฤทธิ์ผล ต้องกำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้ดำเนินงานไปปฏิบัติต้องดำเนินงาน กำหนด รายละเอียด และลำดับกิจกรรมทั้งหมด

9. การติดต่อสื่อสารและการประสานงานอย่างเต็มที่ หมายถึง การติดต่อสื่อสารและ ประสานงานอย่างเต็มที่ระหว่างหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการบริหารแผนงาน/ โครงการ การนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบจะเกิดขึ้นได้ต้องมีระบบการจัดการที่เป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน ไม่มีความขัดแย้งภายในแผนงานหรือโครงการ

10. ผู้มีอำนาจหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องได้รับการยอมรับอย่างแท้จริง หมายถึง ผู้มีหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีอำนาจบารมีในการทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ทั้ง

ภายในและภายนอกหน่วยงานยอมรับตนเอง เพื่อให้ผู้มีหน้าที่นั้นจะได้รับความเห็นชอบและสามารถประสานงานในแผนงานโครงการ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อความสำเร็จของนโยบายโดยรวมได้

ดังนั้น นโยบายสาธารณะจึงเป็นแนวทางการปฏิบัติของรัฐบาลที่จะมุ่งเน้นสร้างผลประโยชน์ให้กับประชาชนและประเทศเป็นหลัก เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและพัฒนาชีวิตประชาชนให้ดียิ่งขึ้น โดยนโยบายสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นเมื่อนำไปปฏิบัติก็จะมีโอกาสที่จะบรรลุผลมากขึ้น ดังเช่นโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก เกิดมาจากนโยบายของรัฐบาล ที่ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของประชาชนในพื้นที่ในด้านการจัดการน้ำ การจัดการดิน โดยแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

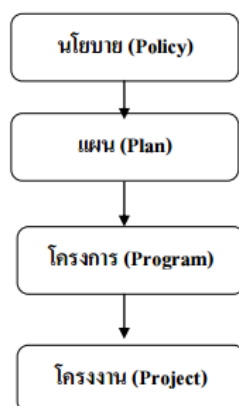
ประเภทของนโยบายสาธารณะ

นโยบายสาธารณะเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการบริหารและพัฒนาประเทศทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่นโยบายจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2545: 42-45) จำแนกได้ 2 ลักษณะคือ

1. เป็นการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ทันที โดยไม่ต้องจัดทำแผนหรือการวางแผนรองรับ อาทิ การประกาศนโยบายภาษีสรรพสามิต
2. เป็นการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องทำการวางแผนรองรับ

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดิพงษ์ (2541: 67) ได้จำแนกความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและแผน ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความสัมพันธ์ในแนวดิ่งหรือแนวตั้ง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายและ แผน ซึ่งมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ตามลำดับชั้น

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่าง นโยบาย แผน โครงการ โครงการน

2. ความสัมพันธ์ในแนวนอน (Horizontal relationship) หมายถึง ความสัมพันธ์ในแนวนอน ซึ่งมีแผนเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ หลังจากแปลงเป็นรูปธรรมแล้ว หรือเรียกว่า The PPIP Model (Alexander, 1985: 410-413)

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ในแนวนอนระหว่างนโยบายกับแผน

ที่มา: ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2541 : 69)

การจำแนกประเภทตามนโยบายสาธารณะ สามารถจำแนกได้ 5 แนวทางตามแนวความคิดของ Theodore Lowi และ Frank Frohock ดังนี้

1. จำแนกตามเนื้อหาของสาระของนโยบาย แบ่งเป็น 5 ประเภท คือ
 - 1.1 นโยบายที่เป็นกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ (Regulative policy)
 - 1.2 นโยบายกระจายบริการของรัฐ (Distributive policy)
 - 1.3 นโยบายเพื่อการจัดทรัพยากรให้เหมาะสม (Redistributive policy)
 - 1.4 นโยบายเพื่อการลงทุน (Capitalization policy)
 - 1.5 นโยบายด้านจริยธรรม (Ethical policy)
2. จำแนกตามมิติเวลา เป็นการจำแนกตามช่วงเวลาทีนโยบายนั้นๆ ถูกกำหนดขึ้นมา
3. จำแนกตามสถาบัน เป็นการจำแนกตามแหล่งที่มาของผู้กำหนดนโยบายสาธารณะ เช่น พระราชบัญญัติของฝ่ายนิติบัญญัติ พระราชกำหนดของฝ่ายบริหาร กฎกระทรวงของส่วนราชการต่างๆ เป็นต้น
4. จำแนกโดยดูจากการดำเนินการของรัฐบาลในการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น
 - 4.1 นโยบายเศรษฐกิจ (Economic policy)
 - 4.2 นโยบายการศึกษา (Education policy)
 - 4.3 นโยบายทางสังคม (Social policy)

4.4 นโยบายด้านการเมืองและการป้องกันประเทศ (Politics and defense policy)

5. จำแนกในเชิงวิเคราะห์ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539: 18-20) เป็นการจำแนกเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ทางทฤษฎีและตัวแบบต่างๆ

5.1 การวิเคราะห์เชิงรัฐศาสตร์ เป็นการมองจากกรอบทฤษฎีระบบการเมือง โดยพิจารณาว่านโยบายสาธารณะ เป็นผลผลิตของระบบการเมืองอันเป็นผลมาจากการเสนอข้อเรียกร้องทางการเมือง (Demands) จากบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ในสังคมจึงมีการแบ่งนโยบายสาธารณะได้หลายประเภท

- ก. นโยบายในเชิงการควบคุม
- ข. นโยบายสาธารณะในด้านการกระจายทรัพยากร
- ค. นโยบายเชิงการจัดการจัดทรัพยากรใหม่
- ง. นโยบายเชิงสัญลักษณ์หรือ พิธีการ

5.2 การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์มักจะแบ่งประเภทของนโยบาย ตามความพยายามของรัฐบาลในการเข้าไปแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ และพยายามในการแก้ไขความผิดพลาดของรัฐบาลในการเข้าไปแทรกแซงระบบเศรษฐกิจ และกลไกตลาด เช่น

- ก. นโยบายในการเปิดเสรี เช่น การผ่อนปรนการยกเลิกการควบคุม (Deregulation) การแปรรูปกิจการให้เป็นเอกชน (Privatization) เป็นต้น
- ข. นโยบายการใช้ภาษีอากรและเงินอุดหนุน
- ค. นโยบายในการจัดให้มีการประกัน (Insurance)

จากการศึกษาโดยแยกตามประเภทของนโยบายสาธารณะสามารถจำแนกได้หลายแนวทาง สำหรับโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายกเป็นการนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องทำการวางแผนรองรับ จะมีความสัมพันธ์ในแนวราบ(Horizontal relationship) ซึ่งมีแผนเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยจะมีนโยบายจากรัฐบาลมาสู่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆตามลำดับและมีการนำไปปฏิบัติตามแผนของแต่ละหน่วยงานย่อย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการโครงการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ(สำนักงาน กปร.) ประสานความร่วมมือส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายกและกรมพัฒนาที่ดิน ร่วมลงพื้นที่และรวบรวมข้อมูลในการดำเนินโครงการ มีการจัดการอบรมพัฒนาความรู้ มีการจัดทำแปลงเกษตรและการเพาะปลูกแบบผสมผสาน โดยมีสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดนครนายก มี

หน้าที่รับผิดชอบในด้านปฏิบัติงานพัฒนาที่ดิน การทำรูปแบบแปลงสาธิต ขยายสู่เกษตรกรในพื้นที่อื่น ๆ

ปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของตัวแปรต่างๆ ด้วยเช่นกัน โดยปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จนั้นมีหลายประการ โดยมีนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ดังนี้

ศุภชัย ยาวะประภาส (2548: 101 - 118) กล่าวว่า มีปัจจัยหลายประการที่กำหนดความสำเร็จหรือ ล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่

1. ลักษณะของนโยบาย จะมีส่วนในการกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายนั้นๆ ได้แก่

1.1 ประเภทของนโยบาย Meter and Horn (1975: 445-488) เสนอว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายนั้น บางส่วนจะขึ้นอยู่กับประเภทของนโยบาย ตัวแปรต่างๆ ที่มีส่วนในการกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายจะแตกต่างกันออกไป ตามประเภทของนโยบายนั้นๆ

1.2 ผลประโยชน์สัมพันธ์ของนโยบาย Meter and Horn (1975: 445-488) กล่าวว่า น้ำหนักของผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ที่นโยบายนั้นจะก่อให้เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด เป็นปัจจัยที่จะกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย

1.3 ความสอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่ นโยบายที่สอดคล้องกับค่านิยมของสังคม จะได้รับความร่วมมือและการนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ความเป็นไปได้ในการทดลองปฏิบัติ นโยบายที่สามารถนำมาทดลองปฏิบัติก่อน แล้วค่อยนำมาใช้อย่างจริงจัง มีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่านโยบายที่ไม่สามารถนำมาทดลองปฏิบัติก่อนได้

1.5 ความเห็นผลได้ของนโยบาย นโยบายที่สามารถเห็นผลได้ชัดเจน เช่น สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลข สามารถวัดได้จากความพึงพอใจ หรือวัดปริมาณที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง จะมีโอกาสในการประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติมากกว่านโยบายที่ไม่สามารถวัดผลออกมาได้อย่างชัดเจน

1.6 คุณภาพของการส่งข้อมูลย้อนกลับ Vepa (1974: 257) มีความเห็นว่า การควบคุมดูแลและประเมินผลนโยบายอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของนโยบายนั้น

2. วัตถุประสงค์ของนโยบาย การมีตัวชี้วัดที่จะแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบายเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของนโยบายนั้น

2.1 ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ Sabatier and Mazmanian (1980: 439-468) ให้ความเห็นว่า การที่นโยบายจะได้รับการปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของนโยบายนั้นๆ ด้วย

2.2 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของนโยบาย นอกจากจะต้องชัดแล้ว ยังต้องสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันด้วย ความสำคัญของความสอดคล้องดังกล่าวต่อความสำเร็จหรือล้มเหลว (Edwards, 1980)

2.3 ความยากง่ายในการรับรู้วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์นอกจากจะต้องกระจ่างชัดและสอดคล้องกันแล้ว ยังจะต้องง่ายแก่ผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติที่จะรับรู้ เขาเหล่านั้นจะต้องรู้ว่ามีนโยบายออกมาแล้ว รู้ว่านโยบายนั้น มีวัตถุประสงค์เช่นไร

2.4 ดัชนีชี้ความสำเร็จของนโยบาย จะต้องเป็นตัวชี้วัดที่สามารถบอกได้ว่านโยบายนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ และมีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

2.5 ความเที่ยงตรงและชัดเจนของข้อมูลข่าวสารจากผู้นำนโยบายไปสู่ผู้ปฏิบัติ ยิ่งข้อมูลข่าวสารที่ส่งไปมีความชัดเจนและเข้าใจง่ายและมีขั้นตอนในการปฏิบัติแน่นอนมากเพียงใด โอกาสที่นโยบายนั้นจะสำเร็จก็มีมากขึ้นเท่านั้น

3. ความเป็นไปได้ทางการเมือง ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายอาจจะก่อให้เกิดปัญหาบางประการซึ่งไม่ควรจะมองข้ามไป ตัวแปรต่อไปนี้ส่วนในการส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ทางการเมืองของนโยบายนั้น

3.1 การเจรจาระหว่างรัฐบาลกับเอกชน ความสำเร็จของนโยบายจะขึ้นอยู่กับระดับของการสนับสนุนหรือคัดค้านที่กลุ่มธุรกิจเอกชนมีต่อนโยบายนั้นๆ นโยบายที่จำเป็นต้องมีการเจรจาดกกลางกันระหว่างรัฐบาลกับเอกชนอยู่เสมอ มักจะมีโอกาสที่จะประสบปัญหาเมื่อนำมาปฏิบัติ

3.2 การสนับสนุนจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นโยบายที่ขาดการสนับสนุน อย่างเต็มที่จากกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลที่สำคัญๆ ในวงการบริหารและรัฐบาลจะมีโอกาสอย่างมากที่จะถูกโจมตีจากหลายๆ ฝ่ายเมื่อเสนอเข้ามาในกระบวนการทางนิติบัญญัติ และนโยบายนั้นมักจะถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ผิดไปจากจุดมุ่งหมายดั้งเดิม จนบางครั้งทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามเป้าหมายที่วางไว้เมื่อร่างนโยบายได้

3.3 ผลกระทบของนโยบายที่มีต่อกลุ่มอาชีพที่มีอิทธิพล นโยบายที่กลุ่มอาชีพที่มีอิทธิพลตั้งเห็นว่าจะส่งผลกระทบในทางลบต่อกลุ่มของตนจะประสบปัญหาในการ นำไปปฏิบัติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวจะใช้อิทธิพลทั้งหมายทางการเมืองและเศรษฐกิจเพื่อจะยับยั้งการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว

3.4 การสนับสนุนจากชนชั้นนำ ชนชั้นนำของประเทศนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จของนโยบาย นโยบายที่ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจังจากชนชั้นนำแล้ว นโยบายนั้นมีโอกาสน้อยมากในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ

3.5 การสนับสนุนจากสื่อมวลชน และประชาชนโดยทั่วไปจะเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันให้นโยบายนั้นประสบความสำเร็จในการผลักดันให้นโยบายนั้นประสบความสำเร็จ นโยบายที่ขาดการสนับสนุนจาก สื่อมวลชนหรือประชาชนโดยทั่วไปมักประสบปัญหาในทางปฏิบัติอย่างมาก (Meter and Horn, 1975: 445-488)

3.6 การสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง Murphy (1971: 36-67) ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายจะขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งว่าชอบหรือไม่ชอบนโยบายนั้น Vepa (1974: 257) กล่าวว่า โครงการพัฒนาต่างๆ ในประเทศกำลังพัฒนาถ้าต้องการจะให้ประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติ โครงการนั้นๆ จะต้องสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนที่เป็นเป้าหมายของโครงการ

4. ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อ นโยบายอย่างยิ่ง โดยเฉพาะนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วจะส่งผลกระทบต่อกรนำนโยบายมาใช้ ซึ่งลักษณะของนโยบายที่ควรได้รับความสนใจ มีดังต่อไปนี้

4.1 การร่างนโยบาย การร่างนโยบายต้องคำนึงถึงโครงสร้างของนโยบายรวมถึง ผู้คนหรือหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้อง หากมีความสลับซับซ้อนหรือมีผู้เกี่ยวข้องมากเพียงใด โอกาสที่โครงการจะประสบความสำเร็จยิ่งมีน้อยลงมากเท่านั้น

4.2 ข้อเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ Berman (1978: 157-184) ให้เห็นว่า นโยบายที่ต้องการให้ผู้ปฏิบัติเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากที่เคยทำอยู่จนเคยชินจะมีโอกาสที่จะประสบปัญหาในการนำไปปฏิบัติ การปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย จะประสบปัญหาถ้าหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องเผชิญกับปัญหาที่แตกต่างจากแนวทางที่เคยปฏิบัติกันเป็นประจำ

4.3 ทฤษฎีที่เชื่อถือได้ Pressman and Wildavsky (1979) กล่าวว่า ทฤษฎีที่เชื่อถือได้ก็เปรียบเหมือนแผนที่ที่ตนเอง การเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งจะมีปัญหาหาก ถ้าปราศจากแผนที่ที่ดี

4.4 ลักษณะของเทคโนโลยี เทคโนโลยีที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติตามนโยบายที่วางไว้นั้นต้องเป็นเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือภาวะแวดล้อมที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติ

5. ความพอเพียงของทรัพยากร นโยบายที่จะประสบความสำเร็จนั้นต้องได้รับการสนับสนุนทางทรัพยากร ทั้งด้านการเงินและกำลังคนอย่างเต็มที่ เป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงอย่างมาก

5.1 ความสนับสนุนทางด้านการเงิน Sabatier and Mazmanian (1980: 439-468) กล่าวว่านโยบายจะประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติได้ต้องได้รับการสนับสนุนด้านการเงินอย่างเพียงพอ

5.2 กำลังและคุณภาพของบุคลากร ยืนยันว่า จำนวนบุคลากรที่จะนำเอา นโยบายไปปฏิบัตินั้นตามปกติมักจะมีน้อยกว่าจำนวนที่ต้องการสำหรับการปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จ ผลของการขาดแคลนกำลังคนดังกล่าวจะมีส่วนโดยตรงต่อความไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบาย นอกจากนี้ปัญหาด้านปริมาณกำลังคนแล้ว ปัญหาในด้านคุณภาพของบุคลากรยังเป็น ปัญหาที่สำคัญอีกปัญหาหนึ่ง ยิ่งนโยบายเกี่ยวข้องกับปัญหาทางเทคนิคมากเท่าใด ความต้องการบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะในด้านนั้นๆ ยิ่งมีมากเท่านั้น

5.3 ปัจจัยทางด้านบริการ ความสำเร็จของนโยบายขึ้นอยู่กับว่าปัจจัยด้าน บริการต่างๆ ที่มีเพียงพอหรือไม่ เช่นเดียวกันว่าการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ทำการ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่ดินและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่นๆ จะมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย

6. ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ โครงสร้างของหน่วยงานที่นำ นโยบายไปปฏิบัติจะส่งผลอย่างมากต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายนั้น ลักษณะต่อไปนี้เป็น ลักษณะที่ควรให้ความสนใจ

6.1 ประเภทของหน่วยงาน Sabatier and Mazmanian (1980: 439-468) กล่าวว่า นโยบายที่ประสบความสำเร็จนั้นมักจะเป็นนโยบายที่มอบหมายให้แก่หน่วยงานที่มีอยู่แล้ว และสนับสนุนนโยบายนั้น และก็เป็นหน่วยงานที่มีกำลังคนและทรัพยากรอื่นๆ พร้อมอยู่แล้ว หรือไม่ก็ ต้องเป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นใหม่โดยแรงผลักดันของกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจขณะนั้น

6.2 โครงสร้างและลำดับชั้นการบังคับบัญชา ระดับชั้น การบังคับบัญชา รวมทั้ง จำนวนผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา จะมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

6.3 ความสามารถของผู้นำ วิเคราะห์โครงการที่ประสบความสำเร็จ พบว่า ภาวะผู้นำที่เข้มแข็งซึ่งมีความสามารถในการระดมความสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ กับความสามารถในการสังเคราะห์เพื่อสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาเป็นองค์ประกอบร่วมที่สำคัญของโครงการ ส่วน Vepa (1974: 257) ซึ่งศึกษาโครงการและนโยบายต่างๆ ในเอเชียก็พบว่า ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อ ความสำเร็จของโครงการหรือนโยบายเช่นกัน

6.4 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย Van Meter and Van Horn (1975: 445-488) เน้นถึงสายใยความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างหน่วยปฏิบัติตาม

นโยบายกับหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย ยิ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวมีมาก โอกาสที่นโยบายจะประสบความสำเร็จจะมีมาก

6.5 ลำดับขั้นของการสื่อสารแบบเปิด Van Meter and Van Horn (1975: 445-488) เสนอว่า การสื่อสารแบบเปิดซึ่งรวมถึงการเปิดโอกาสให้มีการพูดคุยกับบุคคลภายนอก การเปิดโอกาสให้มีการสร้างสายใยแห่งความสัมพันธ์ทั้งในแนวตั้งและแนวนอนและอื่นๆ จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย

7. ทศนคติของผู้ที่นำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายเหล่านี้อาจนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ไม่บิดพลิ้ว ซึ่งจะตรงข้ามกับนโยบายที่ขัดกับความรู้สึกพื้นฐาน หรือผลประโยชน์ของผู้ปฏิบัติ นโยบายประเภทหลังนี้ผู้ปฏิบัติจะนำไปปฏิบัติอย่างไม่สุดใจ และอาจจะบิดเบือนให้เป็นไปในแนวทางที่พวกเขาต้องการ ลักษณะ ทางทศนคติต่อไปนี้อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายได้

7.1 ทศนคติที่มีต่อวัตถุประสงค์ของนโยบาย Van Meter and Van Horn (1975: 445-488) ยืนยันว่า ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติที่มีต่อวัตถุประสงค์ของนโยบาย ทิศทางของทศนคติที่มีต่อนโยบายนั้น รวมตลอดถึงความผูกพันที่มีต่อนโยบายนั้น รวมตลอดถึงความผูกพันที่มีต่อนโยบายมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ นโยบายที่ผู้ปฏิบัติจะนำไปปฏิบัติด้วยดี ต้องเป็นนโยบายที่ผู้ปฏิบัติเข้าใจเห็นด้วย และมีความผูกพัน

7.2 ผลกระทบที่จะมีต่อพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ขอบเขตการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้นำเอานโยบายไปปฏิบัติมีความสำคัญมาก นโยบายที่มีผลให้ผู้ปฏิบัติต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากแนวทางเดิมที่ปฏิบัติเป็นเวลาช้านานแล้วมักจะประสบความสำเร็จสูง ส่วนนโยบายที่ไม่กระทบกระเทือนต่อพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติจะมีโอกาสสำเร็จสูง

7.3 ความขัดแย้งที่มีต่อค่านิยมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ความขัดแย้งเนื่องจากค่านิยมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายจะส่งผลไปสู่ความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย ถ้าผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเพียงแต่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายเท่านั้นก็จะนำไปสู่การเพิกเฉยละเลยไม่ปฏิบัติตามนโยบาย หรือเลือกปฏิบัติเฉพาะส่วนที่ไม่ขัดกับคุณค่าที่ตนเองยึดถือ ซึ่งในที่สุดจะทำให้นโยบายล้มเหลว

7.4 ผลกระทบที่มีต่ออำนาจ ศักดิ์ศรี และผลประโยชน์ของผู้นำเอานโยบายไปปฏิบัติ มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จของนโยบายนั้นๆ การมอบหมายนโยบายให้กับผู้ที่มีความเห็นหรือผลประโยชน์ไม่สอดคล้องกับนโยบายนั้นๆ เท่ากับเป็นการเรียกร้องหาความยุ่งยากนั่นเอง

8. กลไกภายในหน่วยงาน หรือระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกต่างๆ ที่นำนโยบายไปปฏิบัติลักษณะสำคัญ ต่อไปนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จ หรือล้มเหลวของนโยบาย

8.1 จำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยิ่งจำนวนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามนโยบายมีมากขึ้นเท่าใด ปัญหาเรื่องการประสานงานระหว่างหน่วยงานเหล่านั้นก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น และยิ่งปัญหาเรื่องการประสานงานมีมากเท่าใด โอกาสที่นโยบายจะล้มเหลวก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น

8.2 จำนวนจุดตัดสินใจ Sabatier and Mazmanian (1980: 439-468) กล่าวว่า จำนวนจุดตัดสินใจ (Clearance Points) ของนโยบายต่างๆ จะมีมากน้อยต่างกัน ยิ่งจำนวนจุดตัดสินใจมีมากเท่าใด ความล่าช้าในการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายก็มีมากขึ้นเท่านั้น จุดตัดสินใจจำนวนมากที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นโยบายของรัฐบาลกลางมักจะมีโอกาสในการประสบปัญหา มากกว่านโยบายของรัฐบาลท้องถิ่น

8.3 ความสัมพันธ์ดั้งเดิม ลักษณะของความสัมพันธ์ดั้งเดิมระหว่างหน่วยงานที่ ร่วมกันปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายจะมีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบายนั้น ในขณะที่ความร่วมมือกันอย่างดีในอดีตจะส่งผลให้การปฏิบัติตามนโยบายเป็นไปด้วยดี ความขัดแย้ง ดั้งเดิมก็จะพาไปสู่ความล้มเหลว

8.4 การแทรกแซงของหน่วยงานระดับบน จะมีผลอย่างมากต่อการปฏิบัติให้ เป็นไปตามนโยบาย Sabatier and Mazmanian (1980: 439-468) ซึ่งให้เห็นว่าถึงแม้จะมีจุดตัดสินใจ ไม่มาก มีลำดับชั้นการบังคับบัญชาน้อย นโยบายนี้อาจจะประสบปัญหาก็ได้ถ้าถูกแทรกแซงจาก หน่วยงานระดับบนมากเกินไปจนสมควรนโยบายที่มุ่งเสริมสร้างขวัญมากกว่าการลงโทษ มักจะมีปัญหาหาก ขาดการสนับสนุนทางการเมืองที่ดีพอ นโยบายที่จะพยายามใช้แรงจูงใจต่างๆ มักจะประสบปัญหา เนื่องจากหน่วยงานที่วางนโยบายขาดความรู้ความเข้าใจที่ดีในการจูงใจคนให้เปลี่ยนพฤติกรรม

จากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติกล่าวโดยสรุป ความสำเร็จ หรือล้มเหลวของนโยบายนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของนโยบาย ตัวแปรต่างๆ และผลกระทบทางเศรษฐกิจ และสังคม สอดคล้องกับค่านิยม มีความชัดเจน สามารถเป็นไปได้ในการนำมาทดลองปฏิบัติก่อน โครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก เกิดมาจากนโยบาย ของรัฐ ที่ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำของประชาชนในพื้นที่ มีตัวแปรในด้านการจัดการน้ำ การจัดการ ดิน มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีส่วน ราชการที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมดำเนินการสนองพระราชดำริ ในฐานะเป็นหน่วยงานสนับสนุน ขณะเดียวกัน ราษฎรในพื้นที่จังหวัดนครนายกก็เข้าร่วมโครงการอย่างจริงจัง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ

ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการและปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการ

โครงการ หมายถึง กระบวนการทำงานที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมหลายๆ กิจกรรม ซึ่งมีการดำเนินไปตามลำดับ เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยจะมีการกำหนดระยะเวลาและงบประมาณที่จำกัด ในการดำเนินงานโครงการจะต้องมีผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อโครงการ มีหน้าที่ทำการบริหารงานกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนงาน เหมาะสมกับเวลา และงบประมาณที่ตั้งไว้

ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

การดำเนินโครงการต่างๆ ของภาครัฐซึ่งจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นกับปัจจัยหลายประการ เช่น ความเข้าใจในรายละเอียดโครงการ ทักษะและความสามารถของบุคคล การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การได้รับทรัพยากรที่เพียงพอ การทำงานเป็นทีม มีการวางแผนที่ดี รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีนักวิชาการได้เคยทำการศึกษาประเด็นการนำนโยบายแผนหรือโครงการไปปฏิบัติ ดังนี้

วรเดช จันทรศร (2541: 49-50) กล่าวถึง การบริหารโครงการพัฒนาของรัฐว่ามีเงื่อนไขต่างๆ ที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารโครงการพัฒนาของรัฐ 4 ด้าน ได้แก่

1. ประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุม ขึ้นอยู่กับโครงการนั้นได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนวัดได้ มีการมอบหมายงานและกำหนดมาตรฐานในการทำงานให้แก่หน่วยย่อยต่างๆ มีระบบวัดผลการปฏิบัติงานตลอดจนมีระบบการให้คุณให้โทษที่มีความเป็นธรรม
2. สมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารโครงการ ขึ้นอยู่กับความแข็งแกร่งของโครงสร้างองค์การทั้งภายนอกและภายใน คุณภาพของบุคลากรและการนำไปใช้ประโยชน์ ความเพียงพอและประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณความทันสมัย และความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ตลอดจนทำเลที่ตั้งและความพร้อมของอาคารสถานที่
3. ภาวะผู้นำและพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน ขึ้นอยู่กับการใช้ภาวะผู้นำที่เหมาะสม การสร้างการจูงใจเชิงบวก การสร้างการมีส่วนร่วม การทำให้เกิดความผูกพันและการยอมรับของสมาชิกโครงการและการทำงานเป็นทีมตลอดจนการใช้มาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ที่มีมือทำตามได้สำเร็จและเพื่อให้ผู้ที่ตั้งใจไม่ร่วมมือไม่สามารถทำความเสียหายให้กับโครงการได้

4. เมืองและความสามารถในการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ขึ้นอยู่กับระดับของความสนับสนุน ต่อต้าน หรือขัดแย้ง ของฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวนหน่วยงานและระดับความจำเป็นที่หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำโครงการไปปฏิบัติ จะต้องเกี่ยวข้องหรือทำงานร่วมกัน ความสามารถในการเจรจาต่อรองกับสภาพแวดล้อมภายนอก การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

สมรรัตน์ นิรันดรเกียรติ (2558: 28-33) กล่าวว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการยังมีสาเหตุอื่นๆ เช่น งบประมาณเกินวงเงิน เสร็จไม่ทันตามกำหนดเวลา ผลงานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และไม่มีคุณภาพ ไม่มีหลักการจัดโครงการ ขาดการประกันคุณภาพ ขาดทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดโครงการ และบุคลากรไม่มีคุณภาพเป็นต้น จุดอ่อนที่พบในการจัดทำโครงการที่พบ ได้แก่

1. การจัดโครงการ โครงการส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการและการวัดและประเมินผลโครงการไม่ค่อยสัมพันธ์กันเนื่องจากโครงการที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อสนองงบประมาณมากกว่าคำนึงถึงผลลัพธ์ของโครงการที่รองรับ

2. การบริหารโครงการ ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับโครงการก่อนดำเนินการค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ แต่เมื่ออนุมัติโครงการแล้วจะปล่อยให้มีความรับผิดชอบของผู้รับผิดชอบโครงการและทีมงาน

3. ขั้นตอนการบริหารโครงการ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนจัดทำโครงการ งานโครงการจะต้องเริ่มต้นที่การวางแผนโครงการ 2) การดำเนินงานตามโครงการ เป็นขั้นตอนการนำโครงการไปดำเนินการใช้กับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ และ 3) การประเมินผลโครงการ เมื่อมีการดำเนินงานโครงการก็จะต้องทำการประเมินผลโครงการเพื่อตรวจสอบว่าโครงการนั้นดำเนินไปด้วยดีหรือมีอุปสรรค ปัญหาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารโครงการว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นสำหรับการดำเนินการต่อไป หรือยกเลิกการดำเนินงานโครงการ

4. แนวทางการบริหารโครงการเชิงปฏิบัติประกอบด้วย 1) ก่อนการดำเนินโครงการ กำหนดแนวทางในการจัดทำโครงการเพื่อเป็นแนวปฏิบัติแก่บุคลากรในการจัดทำโครงการที่มีประสิทธิภาพสนองนโยบาย 2) ระหว่างดำเนินการโครงการ ติดตาม กำกับกับการดำเนินงานโครงการ ให้การสนับสนุนและช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ประเมินการดำเนินงานโครงการว่าเป็นไปตามแผนงานโครงการหรือไม่ อย่างไรประเมินความก้าวหน้า ความเหมาะสม ปัญหาอุปสรรคและสาเหตุ เพื่อเป็นข้อสนเทศในการตัดสินใจยกเลิกหรือดำเนินการโครงการต่อ และ 3) ภายหลังสิ้นสุดการดำเนินการโครงการ นำผลการดำเนินงานโครงการและข้อสนเทศที่ได้จากการประเมินมาใช้ประกอบการวางแผน

แผนการจัดทำโครงการ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้ตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายงบประมาณ เพื่อประเมินความคุ้มค่าของโครงการ ตรวจสอบผลกระทบของโครงการประเมินผลที่คาดหวังและสรุปผล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของนิสรา ใจชื่อ (2557) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านศาลาศักดิ์ และหมู่บ้านบ้านโคก มี 8 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมทั้ง 8 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จและความร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป ความสำเร็จและความล้มเหลวของการบริหารโครงการพัฒนาของรัฐมีเงื่อนไขที่สำคัญคือ ประสิทธิภาพในการวางแผนควบคุม ศักยภาพขององค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารโครงการ ภาวะผู้นำและการให้ความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงาน และความสามารถในการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความสำเร็จของโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านทุนทางสังคมของชุมชน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “ ความรู้ความเข้าใจ ” ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ .2542 ได้กำหนดไว้ว่า “ความรู้” คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียนการค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติของวิชาในแต่ละสาขา

กันยา สุวรรณแสง (2542) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ข้อมูลในด้านหลักการหรือความคิดรวบยอดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง นับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานให้บุคคลรู้จักคิด เกิดความเข้าใจ ใช้ในการพิจารณา การแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้งการเกิดความคิดสร้างสรรค์

เกษม วัฒนชัย (2544: 39-40) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การรวบรวมความคิดของมนุษย์ จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นสิ่งที่เป็นสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นสิ่งที่เป็นสาระในระบบข้อมูลข่าวสาร

จุฬารัตน์ ไสตะ และคณะ (2550) กล่าวว่า ความรู้ คือ สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะความเข้าใจ หรือสารสนเทศที่ได้รับมาจากประสบการณ์ สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติของวิชาในแต่ละสาขาซึ่งในความคิดของผู้นั้นคิดว่า

แหล่งที่มาของความรู้ แบ่งแหล่งที่มาได้ดังนี้ (จุฬารัตน์ ไสตะและคณะ, 2550)

1. Revealed Knowledge คือ ความรู้ที่พระเจ้าเป็นผู้ให้ เป็นความอมตะเป็นที่เชื่อกันว่า ความรู้ประเภทนี้จะทำให้คนเป็นนักปราชญ์ได้ ได้แก่ ความรู้ที่ได้จากคำสอนของศาสนาต่างๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นจริงเพราะความเชื่อใครจะมาดัดแปลงแก้ไขไม่ได้

2. Authoritative Knowledge คือ ความรู้ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ เป็นความรู้ที่เราได้มาจากการอ่านหนังสือ ตำรา พจนานุกรม หรือการทำวิจัย เป็นต้น

3. Intuitive Knowledge คือ ความรู้ที่ได้จากการหยั่งรู้ เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน และรู้สึกได้ว่าด้วยตนเอง ทั้งที่ไม่รู้ว่าจะได้มาอย่างไร รู้แต่ว่าได้ค้นพบสิ่งที่เรากำลังค้นหาอยู่เป็นความรู้ที่ทดสอบได้ด้วยการพิจารณาเหตุผล

4. Ration Knowledge คือ ความรู้ที่ได้จากการคิดหาเหตุผลเป็นความรู้ที่แสดงความเป็นจริงอยู่ในตนเอง ปัจจัยทำให้การคิดหาเหตุผลไม่ถูกต้อง คือ ความลำเอียง ความสนใจและความชอบ

5. Empirical Knowledge คือ ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การจับต้อง และการสังเกต

ระดับความรู้ แบ่งได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้ (จุฬารัตน์ ไสตะและคณะ, 2550)

1. ความรู้ต่ำ ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากการเดา หรือสภาพลวงตาทางประสาทสัมผัส
2. ความรู้ระดับธรรมดา ได้แก่ ความรู้ทางประสาทสัมผัส หรือความเชื่อที่สูงกว่า แต่ยังไม่แน่นอน เป็นเพียงขั้นอาจเป็นไปได้

3. ระดับสมมติฐาน ได้แก่ ความรู้ที่เกิดจากความคิดหรือความเข้าใจ ซึ่งไม่ได้เกิดจากประสาทสัมผัส เช่นความรู้ทางคณิตศาสตร์ ความรู้นี้ ถือเป็นขั้นสมมติฐาน เพราะเกิดจากคำนิยามและสมมติฐานที่พิสูจน์ไม่ได้

4. ระดับเหตุผล ได้แก่ ความรู้จากตรรกวิทยา เป็นความรู้ที่ทำให้มองเห็นหรือมโนภาพว่าเป็นเอกภาพ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจกล่าวโดยสรุป ความรู้ความเข้าใจเป็นข้อเท็จจริงรายละเอียดต่างๆ และความสามารถในการนำความรู้ที่เก็บรวบรวมมาใช้อธิบายได้อย่างมีเหตุผล รวมถึงการนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ ในสถานการณ์จริงได้ตามขั้นตอนโดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปร เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดินซึ่งความรู้ที่นำมาใช้ในโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่าน ปราการชล จังหวัดนครนายกได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ซึ่งมาจากการอบรมของประชาชน ปลายประสบการณ์ของคนในชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำเกือบทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพล ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้นำพยายามจะมีอิทธิพลต่อผู้ตามในกลุ่มหรือบุคคลอื่นๆ เพื่อให้มีทัศนคติ พฤติกรรม และอื่นๆ ไปในทิศทางที่ทำให้จุดมุ่งหมายของกลุ่มหรือองค์การประสบความสำเร็จ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ คือ กระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่า พยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดันให้บุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่น มีความเต็มใจ และกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่ม หรือองค์การเป็นเป้าหมาย โดยมีผู้ให้ความหมายของภาวะผู้นำ ไว้ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ปอ. ปยุตฺโต.) (2540:18-19) ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ความเป็นผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติอันพึงมีของผู้นำ ได้แก่ สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกัน และพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงามอย่างถูกต้องชอบธรรม ดังนั้น องค์ประกอบของภาวะผู้นำจึง ได้แก่ ตัวผู้นำ ผู้ตาม จุดหมาย หลักการ และวิธีการ สิ่งที่จะทำและสถานการณ์

อานันท์ ปันยารชุน (2540: 37-39) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หากมีในบุคคลใดแล้วจะทำให้ผู้อื่นอยากทำตามโดยสมัครใจ ไม่จำเป็นต้องสั่งการ เพราะความเป็นผู้นำไม่ได้ มาจากการอุปโลกน์หรือแต่งตั้งตนเอง แต่ต้องเกิดจากการที่มีคนอื่นที่เขารู้สึกว่าเราเป็นผู้นำ ดังนั้น คุณสมบัติของภาวะผู้นำที่ยั่งยืน ได้แก่ ความรู้สึกผิดชอบ รู้ควรไม่ควร โดยมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องควบคุมผู้นำ ความสามารถทำให้คนอื่นคล้อยตาม ความสามารถในการสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้ แต่ต้องพูดในสิ่งที่เป็นจริง ความเป็นผู้ยึดมั่นในหลักการ มีระบบการคิด และการบริหารที่มีวิสัยทัศน์ จะต้องคิดแบบทีละ

ก้าวแต่ต้องคิดครบทั้งกระบวนการ และรู้จักคาดคะเน ความเป็นนักวิชาการรู้จักหาความรู้ และพึ่งพาความรู้ทางวิชาการอย่างแท้จริง

ลีปนนท์ เกตุทัต (2540: 43-45) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความมีวิสัยทัศน์ มีทัศนคติกว้างไกล และสามารถทำให้ผู้ร่วมงานยอมรับ และยินดีร่วมปฏิบัติตาม ซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้นำต้องมีศักยภาพพื้นฐาน 9 ประการ ได้แก่ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความกล้าหาญทางจริยธรรม อดทน บริหารจัดการเป็น ตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และเคยประสบความสำเร็จมาพอสมควร

ประเวศ ะสี (2540: 53-57) กล่าวว่า ภาวะผู้นำอาจมีได้ทั้งในผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า และผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า ผู้นำตามธรรมชาติในกระบวนการชุมชนจะมีหลายคน ลักษณะของภาวะผู้นำ คือ ฉลาด เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม เป็นคนติดต่อ สื่อสารกับผู้อื่นรู้เรื่อง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม (2540: 96) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เกิดจากสิ่งที่ติดตัวมาละเกิดจากการฝึกฝนอบรม ตลอดจนเกิดจากสภาพแวดล้อม ภาวะผู้นำมีคุณลักษณะ 5 ประการ คือ สภาพจิตใจมั่นคง มีความเมตตากรุณา มีเจตคติมุ่งไปข้างหน้า สร้างสรรค์หาทางแก้ไข มีความสามารถด้านการพูด และการแสดงออก เอาจริงเอาจัง และมีผลงาน

เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ (2536: 10) หมายถึง การใช้อิทธิพลของบุคคล หรือของตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามเพื่อที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ หรือหมายถึงรูปแบบของอิทธิพลระหว่างบุคคล

Trewatha and Newport (1982: 383-384) กล่าวว่า โดยทั่วไปมนุษย์มักมีความเชื่อและคาดหวังว่าบุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้องค์การมีประสิทธิผล ภาวะผู้นำเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์การและสังเกตเห็นได้ทั่วไปจากพฤติกรรมการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันของมนุษย์ ซึ่งไม่เฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้น แม้กระทั่งในฝูงสัตว์ก็มีตัวที่ทำหน้าที่ผู้นำ มีตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบทางการบริหารอย่างหนึ่งที่มีความเป็นพลวัต กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวอยู่ในองค์การบางครั้งภาวะผู้นำช่วยกระตุ้นผู้ตามให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง แต่บางครั้งภาวะผู้นำก็ทำลายความเข้มแข็งขององค์การ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลขององค์การ สำหรับองค์การที่เป็นทางการนั้นส่วนใหญ่แล้วบุคคลผู้แสดงบทบาทผู้นำ คือ ผู้บริหารที่เรียกชื่อตำแหน่งแตกต่างกันไป เช่น ผู้จัดการ ผู้บริหาร นักบริหาร หัวหน้า อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ฯลฯ บุคคลเหล่านี้ต่างพยายามที่จะใช้อิทธิพลต่อสมาชิกขององค์การเพื่อให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำหรือแสดงบทบาทตามที่กำหนด ในแต่ละสถานการณ์ผู้นำจะใช้อิทธิพลเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกร่วมมือกันทำงาน

ในองค์การทั่วไปผู้ที่ไม่เป็นทางการมักคำนึงถึงความพึงพอใจของสมาชิกเป็นอันดับแรก ส่วนผู้นำที่เป็นทางการนอกจากจะคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ตามแล้วยังต้องคำนึงถึงความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของผู้นำทั้งสองประเภทนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งงาน แต่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของบทบาทของแต่ละคน ซึ่งหมายความว่า ไม่ว่าจะใครจะทำงานในตำแหน่งหรือหน้าที่ใดก็สามารถแสดงภาวะผู้นำได้หากบุคคลนั้นแสดงบทบาทการนำ และมีผู้ทำตามการนำของเขา

ในทุกองค์การ ภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการประยุกต์ทักษะที่ได้รับมาจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และการสังเกต ภาวะผู้นำไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจตามตำแหน่ง (Authority) ความมีบารมี (Prestige) หรือพลังอำนาจ (Power) อย่างใดอย่างหนึ่งโดยลำพัง ผู้นำที่มีประสิทธิผลมักจะลดสัดส่วนของการใช้อำนาจตามตำแหน่งลงให้เหลือน้อยที่สุด สิ่งที่ผู้นำต้องการ คือ ความเห็นพ้องจากผู้ตามมากกว่าการบังคับให้ร่วมมือ จึงมีคำกล่าวทางการบริหารที่ว่า “ผู้บริหารที่เดินนำหน้า คือ ผู้นำแห่งความหวัง ผู้บริหารที่ชอบผลลัพท์ คือ ผู้บริหารที่หย่อนสมรรถภาพ” (The poor manager drives; the good manager leads) การบริหารองค์การในปัจจุบันมีส่วนประกอบที่สำคัญหลายอย่างขององค์การที่จะช่วยให้องค์การนั้นอยู่ได้โดยไม่ล้ม มีความเจริญก้าวหน้า และบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ หัวหน้า หรือผู้บังคับบัญชาขององค์การนั้น

จากความหมายที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง การใช้อิทธิพลของบุคคลหรือของตำแหน่งโดยการจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความคิดเห็น ความต้องการของตนด้วยความเต็มใจยินดีที่จะให้ความร่วมมือเพื่อจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มตามที่กำหนดไว้ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจที่จะใช้ความพยายามในการทำงานเพิ่มขึ้นจากปกติ ด้วยเหตุนี้ผลงานที่เกิดขึ้นจึงมากกว่าที่คาดหวังไว้ นอกจากนี้ ยังช่วยเหลือให้ผู้ตามเปลี่ยนจุดยืนของตนจากทำเพื่อประโยชน์ตนเองไปเป็นเพื่อประโยชน์ของหมู่คณะหรือองค์การ ในโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายกผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรด้านผู้นำชุมชนเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำเนินโครงการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม คือ การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่บุคคลนั้นสนใจ มีทัศนคติความคิดเห็น ความสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติภารกิจเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงการมี และการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็น การที่กลุ่มประชาชน หรือสมาชิกของชุมชน กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึง

เป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อการปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน โดยมีผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

วันรักร์ มิ่งมณีนาคิน (2531: 10) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุก ขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้ารวมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนอง และทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอกัน

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร (2532: 350) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอน หนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย

โกวิท พวงงาม (2545: 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา กล่าวคือ ถ้าหากยังไม่สามารถทราบถึงปัญหาและเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้รู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสารข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการวางแผน

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ประชาชนส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้สามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความยากลำบาก

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546 : 114-116) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม ว่าคือ การที่ประชาชน

หรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วม ในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วม ใน การควบคุมประเมินผลโครงการต่างๆ ของท้องถิ่น ซึ่ง แบ่งการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ อันได้แก่ การค้นหาปัญหา การวางแผนดำเนินโครงการ การตัดสินใจ การบริหารจัดการ การติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา

2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนา

การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนด ทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้าง ประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและ ดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4. ขั้นมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชน มีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้าน วัตถุและจิตใจ

5. ขั้นมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการ พัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546: 4-17) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ไม่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมเพียงบางส่วน เข้าร่วมในกิจกรรมนั้น มากขึ้น และเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่ต้นจนจบกิจกรรม และกล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตาม หลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตนเองหรือชุมชน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น 3 กรณี
แล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใด คือ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ ตนมี
น้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการและตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่นๆ

ตามนิยามข้างต้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะ
จะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึง
พัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเองเป็นตัวของตัวเองในการจัดการควบคุม
การใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยแห่งความสำเร็จของโครงการในด้านการ
มีส่วนร่วม คือการที่ประชาชนได้เข้ามาทำกิจกรรม มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตัดสินใจ มีการ
วางแผน และดำเนินการ ผู้วิจัยนำปัจจัยการมีส่วนร่วมมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยโดยวิเคราะห์การ
มีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการในครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม

ทุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมหรือ โครงสร้างทางสังคมซึ่งก็คือการมี
ปฏิสัมพันธ์ร่วมกันหรือมี กิจกรรมร่วมมือกันยังมีมากเท่าไรก็อาจเป็นผลดีในแง่ที่ว่า เกิดการเรียนรู้ รับรู้
และส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ทำให้เกิดคุณค่าบางอย่างที่สามารถยืดโยงและยอมรับร่วมกัน
ทุนทางสังคม (Social Capital) มีผู้ให้ความหมายที่มีความสอดคล้องและแตกต่างกันดังนี้

อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2541: 41-43) กล่าวถึงทุนทางสังคม คือ วิธีคิด และระบบความรู้ใน
การจัดการวิถีความเป็นชุมชน เช่น การจัดการทรัพยากรการจัระบบความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันใน
สังคมชุมชน ไม่ว่าจะเป็ความสัมพันธะระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ หรือมนุษย์กับสิ่ง
เหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยวิถีคิดเชิงซ้อน และเกี่ยวข้องกับเรื่องระบบความรู้ทั้ง ภูมิปัญญา
ต้องอาศัยกฎเกณฑ์มากำกับการใช้ความรู้นั้นมายหรือกฎเกณฑ์ทางสังคม พร้อมกันนั้นก็ต้องมีองค์กร
ที่เข้ามาทำหน้าที่จัดการเรื่องนั้นๆ เช่น การใช้ทรัพยากรต่างๆ การจัดการทุน เป็นต้น

ประเวศ วะสี (2542: 101) มองว่า ทุนทางสังคมเป็นพลังทางสังคมในการแก้ปัญหาวิกฤต
ของสังคมได้ โดยให้ความหมายทุนทางสังคมว่า “การที่คนมารวมกัน เอาความดีมารวมกัน เอาความรู้
มารวมกัน เพื่อแก้ปัญหาของสังคม”

อัมรา พงศาพิชญ์ (2543: 40-41) ให้ความหมายทุนทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สถาบัน องค์กรต่างๆ ในรูปปัจเจก กลุ่ม และเครือข่าย ทั้งในแนวราบและแนวดิ่ง ซึ่งส่งผลต่อวิถีการผลิตในระดับครอบครัว ชุมชน และประชาคม

อัมรา สยามวาลา (2544: 40) กล่าวว่า ทุนทางสังคม คือ ค่านิยม ความเชื่ออาทรต่อกัน และสติปัญญาที่อยู่ในชุมชน และสามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนได้

อเนก นาคะบุตร (2545: 39) กล่าวถึงทุนทางสังคมในลักษณะของความเข้มแข็งของชุมชนว่า เป็นคุณค่าเดิมที่สังคมไทยมีอยู่แล้ว อันได้แก่ความมีน้ำใจต่อกัน การแบ่งปันซึ่งกันและกัน ความเชื่ออาทรต่อกัน การเกาะเกี่ยวกันทางสังคม การรวมกลุ่มเป็นองค์กร หรือการจัดตั้งเป็นเครือข่ายต่างๆ

กล่าวโดยสรุป ทุนทางสังคม หมายถึง วิธีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิธีการสืบทอดทางภูมิปัญญาท้องถิ่น วิธีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนผ่านจารีตประเพณีและสิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความเชื่ออาทรต่อกัน ความรัก ความสามัคคี ความเชื่อ ความศรัทธา ในสิ่งที่ชุมชนสร้างแรงยึดเหนี่ยวและเกาะเกี่ยวความเป็นชุมชนไว้ด้วยกัน ทำให้ชุมชนมีความเป็นตนเองอย่างมีเอกลักษณ์ มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรทุนทางสังคมของชุมชนในด้านการมีความสามัคคีกัน การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมถึงการแลกเปลี่ยนความเห็นปรึกษาเสนอแนะมาเป็นปัจจัยหนึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว

ที่มาของโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว

จากการเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไปยังจังหวัดต่างๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในจังหวัดภาคใต้ ทำให้ทรงทราบว่าราษฎรมีความเดือดร้อนหลายเรื่องโดยเฉพาะในกลุ่มของเกษตรกร เช่น การขาดแคลนที่ทำกินหรือปัญหาในพื้นที่พรุซึ่งมีน้ำขังอยู่ตลอดปี แม้สามารถทำให้น้ำแห้งได้ ดินในพื้นที่เหล่านั้นก็ยังเป็นดินเปรี้ยวจัด ทำการเกษตรได้ผลน้อยไม่คุ้มทุนพระองค์ทรงตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ว่ามีความจำเร่งด่วนที่จะต้องพระราชทานความช่วยเหลือ ดังจะเห็นได้จากความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสต่อไปนี้ “...ที่ที่น้ำท่วมนี้หาประโยชน์ไม่ได้ถ้าเราจะทำให้มันไหลพ้นน้ำขึ้นมา มีการระบายน้ำออกไป ก็จะเกิดประโยชน์กับประชาชนในเรื่องของการทำมาหากินอย่างมหาศาล...” พระองค์ทรงมอบให้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาหาแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่พรุซึ่งมีน้ำขังอยู่ตลอดปี มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำเกษตรให้ได้มากที่สุด โดยต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศของป่าพรุด้วย

การที่ดินในป่าพุ่มเป็นดินเปรี้ยวจัดก็เพราะ ดินเหล่านี้เป็นดินที่มีอินทรีย์วัตถุคือ รากพืชเน่าเปื่อยอยู่ข้างบน และในระดับความลึกประมาณ 1-2 เมตร มีลักษณะเป็นดินเลนสีเทาปนน้ำเงินซึ่งมีสารประกอบไฟโรต์หรือกำมะถันอยู่มาก ดังนั้น เมื่อดินแห้ง กรดกำมะถันก็จะทำปฏิกิริยากับอากาศทำให้แปรสภาพเป็นดินเปรี้ยวจัดพระองค์จึงมีพระราชประสงค์จะแก้ไขปัญหานี้ให้กับราษฎร เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2527 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริ อันเป็นต้นกำเนิดของโครงการ แกล้งดิน ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ความว่า “..ให้มีการทดลองทำดินให้เปรี้ยวจัดโดยการระบายน้ำให้แห้งและศึกษาวิธีการแก้ดินเปรี้ยว เพื่อนำผลไปแก้ปัญหาดินเปรี้ยวให้แก่ราษฎรที่มีปัญหาในเรื่องนี้ในเขตจังหวัดนราธิวาส โดยให้ทำโครงการศึกษาทดลองในกำหนด 2 ปี ..” โครงการ “แกล้งดิน” จึงกำเนิดขึ้นโดยมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ เป็นหน่วยดำเนินการสนองพระราชดำริเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเป็นกรดของดินกำมะถัน

วิธีการปรับปรุงดินเปรี้ยวจัดเพื่อการเกษตร

1. เพื่อปลูกข้าว ในเขตชลประทาน ถ้าดินมีค่า pH น้อยกว่า 4.0 ใช้ปูนในอัตราส่วนประมาณ 1.5 ตันต่อไร่ และถ้าดินมีค่า pH ระหว่าง 4.0-4.5 ให้ใช้ปูนในอัตรา 1 ตันต่อไร่ ในเขตเกษตรน้ำฝน ดินที่มีค่า pH น้อยกว่า 4.0 ใช้ปูนในอัตราประมาณ 2.5 ตันต่อไร่และถ้าดินมีค่า pH ระหว่าง 4.0-4.5 ใช้ปูนในอัตรา 1.5 ตันต่อไร่

ขั้นตอนการปรับปรุงดินเปรี้ยวเพื่อปลูกข้าว ได้แก่ เมื่อหว่านปูนแล้วให้ทำการไถแปร ปล่อยน้ำเข้าในนาแล้วแช่ทิ้งไว้ประมาณ 10 วัน จากนั้นให้ระบายน้ำออกเป็นการชะล้างสารพิษและปล่อยน้ำเข้าไปขังใหม่เพื่อใช้ในการปักดำ

2. เพื่อปลูกพืชล้มลุก จะแยกเป็นการปลูกผักและการปลูกพืชไร่

- 2.1 การปลูกพืชผัก มีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

- 1) ยกร่องสวน โดยใช้สันร่องมีขนาดกว้างประมาณ 6-7 เมตร มีคูระบายน้ำกว้าง 1.5 เมตรและลึกประมาณ 50 เซนติเมตร หรือลึกพอถึงระดับชั้นดินเลนที่มีสารประกอบไฟโรต์มาก

- 2) ไถพรวนดิน แล้วตากทิ้งไว้ 3-5 วัน

- 3) ทำแปลงย่อยบนสันร่อง โดยยกแปลงให้สูงประมาณ 25-30 เซนติเมตร กว้างประมาณ 1-2 เมตร เพื่อระบายน้ำบนสันร่อง และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดแปลงย่อยและเมื่อรดน้ำหรือเมื่อมีฝนตก

- 4) ใส่วัสดุปุ๋ยเพื่อลดความเป็นกรดของดินคือ ใช้หินปูนฝุ่นหรือปูนมาร์ลอัตราประมาณ 2-3 ตันต่อไร่ หรือประมาณ 2 กิโลกรัมต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร โดยการคลุกเคล้าปูนให้เข้ากับดินและทิ้งไว้ 15 วัน

5) ใส่ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยอินทรีย์ในอัตรา 5 ตันต่อไร่หรือประมาณ 3 กิโลกรัมต่อพื้นที่ 1 ตารางเมตร โดยใส่ก่อนปลูก 1 วันเพื่อปรับปรุงดินให้ร่วนซุยมีส่วนประกอบของดินดี

2.2 การปลูกพืชไร่บางชนิด อาจกระทำได้ 2 วิธี คือ แบบยกร่องสวนและแบบปลูกสลับ หลังฤดูทำนา การปลูกพืชไร่แบบยกร่องสวนเป็นการปลูกพืชไร่แบบถาวร มีวิธีเตรียมพื้นที่แบบเดียวกับ การปลูกพืชผัก สำหรับการปลูกพืชไร่แบบปลูกสลับหลังฤดูทำนาจะอยู่ในช่วงปลายฤดูฝนหรือหลังจาก ฝนหยุดตกแล้วการเตรียมพื้นที่ก็เช่นเดียวกันการเตรียมเพื่อการปลูกพืชไร่ทั่วไป แต่อาจต้องยกแนว ร่องปลูกพืชไร่ให้สูงกว่าการปลูกบนพื้นที่ดินดอนประมาณ 10-20 เซนติเมตรเพื่อป้องกันมิให้น้ำแช่ขัง ถ้ามีฝนตกผิดฤดูหรือถ้าดินในบริเวณนั้นเคยได้รับ การปรับปรุงโดยใช้ปุ๋ยมาแล้ว คาดว่าคงไม่ จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยอีก

3. เพื่อปลูกไม้ผล ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) สร้างคันดินกั้นน้ำขนาดใหญ่ล้อมรอบแปลง เพื่อป้องกันน้ำท่วมขังในฤดูฝน พร้อมทั้ง ติดตั้งเครื่องสูบน้ำเพื่อระบายน้ำออกตามต้องการ ขนาดของเครื่องสูบน้ำขึ้นอยู่กับปริมาณพื้นที่ที่จะสูบ และปริมาตรน้ำฝน โดยประมาณจากปริมาตรของฝนที่ตกลงมาเป็นประจำ

2) ทำการยกร่องปลูกพืชตามวิธีการปรับปรุงพื้นที่ที่มีดินเปรี้ยวจัดเพื่อปลูกไม้ผลดังกล่าวแล้ว

3) น้ำในคูระบายน้ำจะเป็นน้ำเปรี้ยว ต้องทำการระบายออกเมื่อเปรี้ยวจัดและสูบน้ำจัด มาแทนใหม่ ช่วงเวลาถ่ายน้ำประมาณ 3-4 เดือนต่อครั้ง

4) ควบคุมระดับน้ำในคูระบายน้ำไม่ให้ต่ำกว่าชั้นดินเลนที่มีสารประกอบไฟโรต์มาก เพื่อ ป้องกันการเกิดปฏิกิริยาที่จะทำให้ดินมีความเป็นกรดเพิ่มขึ้น

5) ใส่ปุ๋ย อาจเป็นปุ๋ยขาว ปุ๋ยมาร์ล หรือหินปูนฝุ่น ตามแต่จะหาได้ภายในพื้นที่ โดย หว่านทั่วทั้งร่องที่ปลูกในอัตราประมาณ 1-2 ตันต่อไร่

6) ระยะเวลาที่ปลูกกำหนดให้เหมาะสมตามชนิดของพืช

7) ขุดหลุมปลูกขนาดกว้าง ยาว และลึก 50-100 เซนติเมตร แยกดินชั้นบนและชั้นล่างไว้ ต่างหาก ตากทิ้งไว้ 1-2 เดือนเพื่อฆ่าเชื้อโรค เอาส่วนที่เป็นหน้าดินผสมปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก หรือ บางส่วนของดินชั้นล่าง แล้วกลบลงไปหลุมให้เต็ม ปุ๋ยหมักใส่ในอัตรา 1 กิโลกรัมต่อตัน โดยผสม คลุกเคล้าให้เข้ากับปุ๋ยในอัตราประมาณ 15 กิโลกรัมต่อหลุม

8) ดูแลปราบวัชพืช โรค แมลง และให้น้ำตามปกติ สำหรับการใส่ปุ๋ยบำรุงดินให้ พิจารณาตามความเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของเกษตรกรที่มี ปัญหาในบริเวณพื้นที่ทางการเกษตร เมื่อสามารถแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวได้ ทำให้เกษตรกรมีรายได้

เพิ่มขึ้น มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเป็นแบบอย่างในการศึกษาและพัฒนาพื้นที่บริเวณอื่นๆ ต่อไป ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพื้นที่ทางการเกษตรของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ความเป็นมาของโครงการขุนด่านปราการชล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามเขื่อนแห่งนี้ว่า เขื่อนขุนด่านปราการชล (KHUN DAN PRAKARNCHON DAM) เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2549

เขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อยู่ในลุ่มน้ำนครนายก ซึ่งเป็นลุ่มน้ำย่อยของลุ่มน้ำ บางปะกง ลุ่มน้ำ นครนายกมีต้นกำเนิดในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งติดทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มียอดเขาสูงประมาณ 1,000 - 1,300 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล พื้นที่ในหุบเขาโดยทั่วไปมีความสูงเฉลี่ยประมาณ 400 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล สายน้ำไหลจากเทือกเขาใหญ่โดยมีสายน้ำจากน้ำตกเหวนรก น้ำตกสาริกา และน้ำตกนางรอง ไหลมาบรรจบกันที่บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้งอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก แล้วไหลไปบรรจบกับแม่น้ำปราจีนบุรีและแม่น้ำบางปะกง ที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ไหลลงสู่อ่าวไทยครอบคลุมพื้นที่ 2,430 ตารางกิโลเมตร ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลีและอำเภองครักษ์ ของจังหวัดนครนายก ลำน้ำสายหลักได้แก่ คลองท่าด่าน คลองสมอปูน คลองนางรอง และแม่น้ำนครนายก ซึ่งไหลไปบรรจบกับแม่น้ำปราจีนบุรีและแม่น้ำบางปะกง ที่อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

เขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เริ่มก่อสร้างเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 เริ่มเก็บกักน้ำตั้งแต่เดือนตุลาคม 2547 เขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สร้างปิดกั้นคลองท่าด่านที่ บ้านท่าด่านตำบลหินตั้ง อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

พื้นที่ดำเนินงานโครงการขุนด่านปราการชลตั้งอยู่ที่ บ้านท่าด่าน ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ซึ่งพื้นที่โครงการที่เป็นเป้าหมายในการวางแผนการพัฒนาพื้นที่แหล่งน้ำ และแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวในจังหวัดนครนายก มีขอบเขตพื้นที่โครงการครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ 19 ตำบล ของจังหวัดนครนายก ได้แก่

1. อำเภอเมืองนครนายก ประกอบด้วย ตำบลดงละคร ตำบลดอนยอ ตำบลท่าช้าง ตำบลสาธิตา ตำบลหินตั้ง ตำบลศรีนาวา ตำบลศรีจุฬา ตำบลนครนายก ตำบลวังกระโจม และตำบลท่าทราย

2. อำเภอปากพลี ประกอบด้วย ตำบลเกาะโพธิ์ ตำบลปากพลี ตำบลท่าเรือ ตำบลหนองแสง และตำบลเกาะพลวง

3. อำเภอองครักษ์ ประกอบด้วย ตำบลทรายมูล ตำบลบางสมบุรณ์ และตำบลบางลูกเสือ

4. อำเภอบ้านนา ประกอบด้วย ตำบลบางอ้อและพื้นที่ 2 อำเภอ 3 ตำบล ของจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ อำเภอบ้านสร้าง ประกอบด้วย ตำบลบางพลวง และตำบลบ้านสร้าง อำเภอเมืองปราจีนบุรี ประกอบด้วย ตำบลวัดโบสถ์

จากรายงานผลการสำรวจสภาพการใช้ที่ดิน ปี พ.ศ. 2550 ของสำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน พื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชลมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 291,210 ไร่ มีการใช้ที่ดินโดยสรุปดังนี้

1. นาข้าว โดยมีการปลูกกระจายอยู่ทั่วไป แต่ปัจจุบันอยู่ในสภาพถูกทิ้งร้างเป็นส่วนใหญ่บางส่วนทางตอนล่างของพื้นที่โครงการได้ถูกปรับเปลี่ยนมาปลูกต้นยูคาลิปตัส และเปลี่ยนมาเป็นบ่อเลี้ยงปลา

2. ไม้ยืนต้น ได้แก่ ต้นยูคาลิปตัส สนประดิพัทธ์ และกระถินเทพา โดยมีการปลูกกระจายอยู่ในตอนล่างของพื้นที่โครงการแทนพื้นที่นาข้าว

3. ไม้ผล ส่วนใหญ่เป็นแปลงไม้ผลผสม โดยมีการปลูกอยู่ในตอนบนของพื้นที่โครงการบริเวณใกล้เคียงกับตัวเขื่อนและมีสวนส้มทิ้งร้างอยู่บริเวณตอนล่างของพื้นที่โครงการด้วย

4. พืชผัก

5. โรงเรือนและสถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ บ่อเลี้ยงปลา บ่อเลี้ยงกุ้ง โรงเรือนเลี้ยงไก่ และบ่อเลี้ยงปลาที่มีโรงเรือนเลี้ยงไก่อยู่ด้านบน พื้นที่เหล่านี้พบกระจายอยู่ในตอนล่างของพื้นที่โครงการ

6. พื้นที่ป่าไม้ อยู่ทางตอนบนของพื้นที่โครงการฯ

7. พื้นที่เบ็ดเตล็ด ได้แก่ ท่งหญ้า ป่าละเมาะ พื้นที่ลุ่ม และบ่อลูกรัง รวมถึงแปลงปลูกผักเล็กๆ น้อยๆ

8. พื้นที่ชุมชนและสิ่งก่อสร้าง ได้แก่ เขตตัวเมือง หมู่บ้าน วัด โรงเรียน สถานที่ราชการ โรงสีข้าว รีสอร์ททิ้งร้าง และที่ดินจัดสรรทิ้งร้าง

9. แหล่งน้ำ ได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง อ่างเก็บน้ำ และบ่อน้ำในไร่นา โดยพบกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่โครงการ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน พบว่า พื้นที่โครงการส่วนใหญ่ซึ่งเป็นดินเปรี้ยวจัดปานกลาง เป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลยกทรงซึ่งปัจจุบันได้ถูกทิ้งร้างเป็นส่วนใหญ่ และมีการปลูกไม้โตเร็วโดยการยกทรงเพิ่มขึ้น พื้นที่นาบางส่วนในบริเวณที่เป็นดินเปรี้ยวจัดได้ถูกเปลี่ยนแปลงใช้เป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น ซึ่งพบบริเวณตอนล่างของพื้นที่โครงการ

การดำเนินงานในพื้นที่ทางการเกษตรของโครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล

1. โครงการพัฒนาทรัพยากรที่ดินและน้ำ

1.1 ส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จำนวน 200,000 กล้า

1.2 โครงการแหล่งน้ำในไร่นา 1,260 ลบ. (ขุดบ่อน้ำ จำนวน 26 บ่อ)

1.3 โครงการปรับปรุงคุณภาพดิน

- ปรับปรุงคุณภาพดิน สนับสนุนวัสดุปรับปรุงบำรุงดิน (ปุ๋ยมาร์ล, โดโลไมท์)
- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด

1.4 พัฒนาการเกษตรอินทรีย์

- ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ – ชีวภาพ
- ตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร

2. โครงการทดสอบสาธิตเทคโนโลยีการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่ม

ผลผลิตข้าวในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พื้นที่ที่มีปัญหาดินเปรี้ยวจัดนั้น พบอยู่บริเวณตอนล่างของโครงการ ปัจจุบันพื้นที่ที่ปลูกไม้ผลโดยการยกทรงจะถูกทิ้งร้างและมีการปลูกไม้โตเร็วเพิ่มขึ้น และพื้นที่นาบางส่วนมีการเปลี่ยนแปลงใช้เป็นสถานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำนาในพื้นที่ที่มีปัญหาดินเปรี้ยวจัดมากและเปรี้ยวจัดปานกลางพบว่า ข้าวให้ผลผลิตต่ำมาก 30 และ 42-52 ถังต่อไร่ตามลำดับ มีการใช้ปุ๋ยน้อยมากประมาณ 100-126 กิโลกรัมต่อไร่ เท่านั้นเนื่องจากเกษตรกรมีฐานะยากจนและขาดความรู้ทางวิชาการที่ถูกต้อง จึงไม่สามารถพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดให้มีประสิทธิภาพสูงได้

จากการศึกษาวิจัยของกรมพัฒนาที่ดิน พบว่า ในการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดให้มีศักยภาพสูงขึ้น สามารถปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตสูงขึ้นได้ จำเป็นต้องทำการปรับปรุงแก้ไขโดยใช้หลายๆ วิธีการร่วมกัน เช่น การใช้น้ำล้างกรดออกจากดิน ใส่วัสดุปูนตามความต้องการปูนของดิน และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยคอก ตลอดจนการไถกลบตอซังข้าว และเลือกปลูกข้าวพันธุ์ที่มีการส่งเสริม จะช่วยเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้เกษตรกรได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้การทำเกษตรแบบผสมผสาน ไร่นาสวนผสม ก็เป็นวิธีการที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ดิน ลดความเสี่ยง และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรอย่างต่อเนื่องตลอดปี ดังนั้นการสาธิตทดสอบวิธีการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัด โดยการใช้ น้ำล้างกรดออกจากดิน แล้วใส่วัสดุปูนตามความต้องการปูนของดิน ใช้

ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยอินทรีย์น้ำร่วมด้วย จึงเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

3. โครงการ 80 พรรษา พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร เชื้อนขุนด้านปรากการชลเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนม พรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550

3.1 โครงการการพัฒนาพื้นที่เชื้อนขุนด้านปรากการชลเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและคุณภาพชีวิตเกษตรกร (นาข้าว) หมู่ 6 ตำบลศรีนาวา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก หน่วยงานดำเนินการสำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน สถานีพัฒนาที่ดินนครนายก สำนักวิทยาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ดิน หน่วยงานประสาน สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 1 ในพื้นที่ 1,100 ไร่

- ปรับปรุงดินเปรี้ยว ด้วยปูนเพื่อการเกษตร (ปูนมาร์ล) 550 ตัน

- ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด ถั่วพุ่มดำ 8.8 ตัน

3.2 โครงการการพัฒนาพื้นที่เชื้อนขุนด้านปรากการชล เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและคุณภาพชีวิตเกษตรกร (ไม้ผล) งานส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินเปรี้ยว หมู่ 1-9 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

3.3 ส่งเสริมการปรับปรุงดินเปรี้ยว

- โครงการการพัฒนาพื้นที่เชื้อนขุนด้านปรากการชล เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและคุณภาพชีวิตเกษตรกร (นาข้าว) หมู่ 6 ตำบลศรีนาวา อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

- โครงการการพัฒนาพื้นที่เชื้อนขุนด้านปรากการชล เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและคุณภาพชีวิตเกษตรกร (ไม้ผล) งานส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินเปรี้ยว หมู่ 1-9 ตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

กล่าวโดยสรุป จากความสำเร็จของโครงการต่างๆ ในการพัฒนาที่ดินและน้ำของพื้นที่ทางการเกษตรของเชื้อนขุนด้านปรากการชล ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเชื้อนขุนด้านปรากการชล จังหวัดนครนายก

โครงการแก้ปัญหาดินเปรี้ยวของมูลนิธิชัยพัฒนา

ความเป็นมาของโครงการแก้ปัญหาดินเปรี้ยว

เนื่องด้วยอำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายกในอดีตเคยได้รับการยกเว้นภาษีมาตั้งแต่สมัยก่อน เพราะว่าทุกปีการทำกรเกษตรแทบจะไม่ได้ผลผลิต ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน รายได้ไม่เพียงพอ เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2540 ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงมีพระราชกระแส กับ นายสุเมธ ตันติเวชกุล (เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา) และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวในที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก “ให้ใช้วิธีการทางธรรมชาติในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้วยการใช้น้ำฝนชะล้างความเปรี้ยวของดิน โดยการขุดสระ 2 สระตรงกลางพื้นที่ ไม่ให้ลึกเกิน 4 เมตร เก็บน้ำฝนตามปริมาณน้ำฝนที่ในพื้นที่ทั้ง 50 ไร่ และให้ทำทางน้ำไหลลงทั้ง 2 สระ ขุด 6 ไร่ ให้นำดินที่ขุดได้ กลี่ย้ายดินบนให้ทั่วบริเวณพื้นที่ทั้ง 50 ไร่ แต่เนื่องจากดินที่ขุดได้เป็นดินเลน จึงต้องลอกเอาหน้าดินออก และกองเก็บไว้ก่อน แล้วจึงเอาส่วนที่เป็นดินเปรี้ยวกลี่ยให้เต็มพื้นที่ทางด้านล่างจากนั้นจึงเอาหน้าดินมากลบทับคืน จะได้ระดับพื้นที่สูงขึ้นอีก 1 เมตร และสระจะได้ความลึก 5 เมตรให้สระที่ 1 เก็บน้ำให้เต็ม และสูบน้ำเปรี้ยวไปลงสระที่ 2 เมื่อความเปรี้ยวของน้ำในสระที่ 2 เปรี้ยวมากขึ้นให้ใส่สารบำบัด แต่ไม่ให้ใส่ในระยะแรกทั้งนี้ยังไม่ให้มีการนำน้ำจากภายนอกมาช่วยชะล้างความเปรี้ยว หรือระบายน้ำออกสู่พื้นที่ราษฎรข้างเคียง และให้มีการตรวจสอบวิเคราะห์คุณภาพดินและน้ำอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ให้ทดลองปลูกพืชเพียงเฉพาะหญ้าแฝกรอบๆ สระดูว่าจะขึ้นหรือไม่ ถ้า 2-3 ปี แล้วใช้ไม่ได้ก็ให้นำน้ำมาใส่และปลูกพืชเหมาะสมกับดิน”

ที่ดินมูลนิธิชัยพัฒนา ตำบลบ้านพริก อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก ที่ใช้เพื่อศึกษาการทดลองแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวจัดตามแนวพระราชดำริ มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 130-1-55.8 ไร่ มีดังนี้

แปลงที่ 1 ท่านผู้หญียงยศวดี นุรณสัมฤทธิ์อัมพรไพศาล น้อมเกล้าฯ ถวายเนื้อที่ 50-2-73 ไร่ โอนกรรมสิทธิ์เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2539

แปลงที่ 2 ชื่อจากนางณิชชญา ดีสูงเนิน เนื้อที่ 31-3-20 ไร่ ราคา 3,498,000 บาท โอนกรรมสิทธิ์เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2540

แปลงที่ 3 ชื่อจากบริษัท 84 จำกัด (ในเครือทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์) เนื้อที่ 47-3-62.8 ไร่ ราคา 3,774,960 บาท โอนกรรมสิทธิ์เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2540

พระราชดำริเกี่ยวกับดินเปรี้ยว

แปลงที่ 1 ให้ใช้วิธีการทางธรรมชาติในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว โดยขุดสระตรงกลางพื้นที่และใช้วิธีถ่ายเทน้ำ จากสระ 1 ไปยังสระ 2 เพื่อทดสอบว่าความเปรี้ยวจะลดลงหรือไม่ ต่อมาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2544 ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมให้ใช้ปูนมาร์ล ปรับสภาพน้ำเพียงเล็กน้อยแล้วใส่ยูเรียเพื่อให้เกิดสาหร่าย ซึ่งจะสามารถปรับสภาพน้ำให้ดีขึ้น

แปลงที่ 2 ให้จัดทำเป็นรูปแบบทฤษฎีใหม่ จำนวน 3 แปลง เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ราษฎร

แปลงที่ 3 ให้ดำเนินการจัดทำเป็นศูนย์ฝึกอาชีพแก่ราษฎร ต่อมาในปี 2542 ได้รับสั่งให้มูลนิธิชัยพัฒนาดำเนินการศึกษาผลกระทบของการใช้ถ้ำลอยลิกไนท์ เพื่อแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปยังโครงการศึกษา
ทดลองการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก เมื่อวันที่ 21
พฤษภาคม 2551 ทรงทอดพระเนตรพิพิธภัณฑสถาน การเกิดดินเปรี้ยวในพื้นที่ภาคกลางโครงการศึกษา
การทดลองการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แปลงที่ 3 ได้ดำเนินการจัดสร้างอาคารเอนกประสงค์เสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้จัดการฝึกอบรมเกษตรกร รวม 480 ราย

การศึกษาทดลองการใช้เถ้าลอยลิกไนท์ โดยสถาบันวิจัยสภาพแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า เถ้าลอยลิกไนท์ มีผลต่อการปรับค่า pH ของดินน้อยมาก มีธาตุโลหะหนักที่เป็นพิษเจือปนอยู่ แต่เถ้าลอยลิกไนท์สามารถปรับสภาพโครงสร้างของดินให้ดีขึ้นได้ อีกทั้งยังมีส่วนประกอบของธาตุอาหารหลักและธาตุอาหารรองของพืช

วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อศึกษาทดลองวิธีการพัฒนาปรับปรุงสภาพดินและน้ำเปรี้ยวเพื่อการเพาะปลูก ทดลองและสาธิตการทำเกษตรกรรมตามแนวพระราชดำริ ในพื้นที่ดินเปรี้ยวซึ่งได้รับการพัฒนาปรับปรุงแล้ว และสาธิตการปลูกพันธุ์ไม้ป่าเบญจน้ำจืดในที่ดินเปรี้ยว

กล่าวโดยสรุป โครงการศึกษาทดลองการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ศึกษาทดลองด้วยกัน 3 วิธี คือ การแก้ไขโดยใช้น้ำฝน การใช้ปูนมาร์ล และใช้เถ้าลอยลิกไนท์ ซึ่งผลสำเร็จของการศึกษาทดลองจะเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เกษตรกรที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาดินในพื้นที่ของตนเอง ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนุชา พิมายนอก และภควรรณ ลุนสำโรง (2558) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านน้ำซับ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านน้ำซับ ประกอบด้วยปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่นการให้ความรู้และการจัดอบรม การสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงการจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากโครงการ ปัจจัยภายใน ได้แก่ การให้ความร่วมมือของคนในชุมชน ทั้งในด้านการให้ทรัพยากร หรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของคนในชุมชน ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้มีความสำคัญค่อนข้างมากกับความสำเร็จของโครงการ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิจัยพบว่าประชากรในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง

นิสรา ใจชื่อ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านศาลาศักดิ์ และหมู่บ้านบ้านโคก มี 8 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมทั้ง 8 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความก้าวหน้าควรต้องมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนฝ่ายจัดการ คือ ผู้นำหมู่บ้านซึ่งมีส่วนผลักดันและสนับสนุนให้สมาชิกในหมู่บ้านดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และสมาชิกในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องมีส่วนร่วมในการศึกษาและค้นหาปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาของหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน และมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลงานพัฒนาหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น สมาชิกในหมู่บ้านเป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่จะผลักดันให้หมู่บ้านประสบความสำเร็จและความร่วมมือของทุกฝ่ายเป็นแรงสำคัญที่จะพัฒนาให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยั่งยืน

พัทธิธิดา เสริมสุข (2556) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชน ธนาคารออมสิน สาขาน้ำไทรงาม ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชน ธนาคารออมสิน สาขาน้ำไทรงาม พบว่า มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากในทุกๆ ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือด้านการเป็นแหล่งเงินทุนให้กับสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมให้เกิดการออมทรัพย์อย่างเป็นระบบในหมู่สมาชิก ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนมีอาชีพ มีรายได้ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และด้านการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่สมาชิกในโครงการ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ และสถานภาพสมรส ที่ต่างกันมีความสำเร็จของโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชนในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยพบว่า ลูกค้ายอดธนาคารที่มีอายุระหว่าง 20-29 ปี มีความสำเร็จของโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชนมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ และลูกค้ายอดธนาคารที่มีสถานภาพโสด มีความสำเร็จของโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชนมากกว่ากับผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพสมรสแล้ว และสถานภาพหม้ายหย่า/แยกกัน/อยู่ ส่วนเพศที่ต่างกันมีความสำเร็จโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และจำนวนบุตร ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน วงเงินที่ได้รับอนุมัติจากโครงการฯ และค่างวดผ่อนชำระโครงการฯ ที่ต่างกันมีความสำเร็จของโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชนในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สุรภา ธนุสร ฉันทะ จันทะเสนา และสอาด บรรเจิดฤทธิ์ (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 41 ปี ขึ้นไป ระดับการศึกษาประถมศึกษา อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีระยะเวลาในการตั้งธุรกิจชุมชนมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านศักยภาพของผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านโครงสร้างและกระบวนการทำงาน ด้านความรู้ทักษะประสบการณ์ของสมาชิก ด้านหน่วยงานภาคีและการพัฒนาที่เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานผู้ประกอบธุรกิจชุมชนที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า เพศต่างกัน อายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน อาชีพต่างกัน และระยะเวลาในการตั้งธุรกิจชุมชนต่างกัน มีความสำเร็จทางธุรกิจชุมชนต่างกัน

นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์ (2552) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ผู้นำ การสร้างเครือข่าย การบริหารและจัดการ และคณะกรรมการกลุ่ม ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน และรวมรายด้านของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน พบว่า การบริหารจัดการเป็นปัจจัยอันดับแรกที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ และปัจจัยด้านระเบียบข้อบังคับของชุมชน เป็นปัจจัยอันดับแรกที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของโครงการ โดยข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมโครงการ คืออยากให้มีหน่วยงานต่างๆ ทั้งรัฐบาลและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมและเข้ามาสนับสนุนมากยิ่งขึ้น

นันทิหทัย คำเชื้อ (2552) ศึกษาเรื่องความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านวังพา ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการของสถาบัน การเงินชุมชนบ้านวังพา และทำให้ได้รับรางวัลในการประกวดกองทุนหมู่บ้าน คือ คุณลักษณะของ คณะกรรมการ จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี ได้รับความ ไว้วางใจ และมีความรู้ความสามารถ และการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ไปรุ่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ส่วนคุณลักษณะของสมาชิกก็มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีความรับผิดชอบในการชำระหนี้เงินกู้ มีความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และมีความซื่อสัตย์ต่อสถาบันการเงิน ชุมชนบ้านวังพา และคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่น มีการสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้คำแนะนำในด้าน

ต่างๆ ประกอบกับการมีแหล่งเงินทุนในชุมชนอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีความพร้อมในสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการด้านต่างๆ จึงทำให้สถาบันการเงินชุมชนบ้านวังพาประสบความสำเร็จสำหรับแนวทางการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน คือ ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสถาบันการเงินชุมชน บริหารงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้สามารถเก็บเงินกู้ได้ตามกำหนด และมีการควบคุมติดตามการใช้เงินกู้

จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และ จุฑาทิพย์ พหลภาคย์ (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า ในด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร รองลงมา คือ การรับจ้าง โดยสมาชิกส่วนใหญ่มีระดับการครองชีพปานกลาง และไม่มีปัญหาทางการเงิน ในด้านความรู้ความเข้าใจต่อการสหกรณ์ พบว่า สมาชิกสหกรณ์ที่เป็นตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการสหกรณ์ในระดับปานกลาง ในด้านทัศนคติพบว่า สมาชิกส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อสหกรณ์การเกษตรในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ในด้านการตัดสินใจสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ พบว่า สมาชิกตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ด้วยตัวเอง ซึ่งส่วนใหญ่มีความคาดหวังที่จะใช้บริการธุรกิจสินเชื่อ ในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับสหกรณ์ พบว่า ส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและทำธุรกิจร่วมกับสหกรณ์ในระดับปานกลาง ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับสหกรณ์ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การมีตำแหน่งและหน้าที่ในสังคม การได้รับข้อมูลข่าวสารจากสหกรณ์ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่การผลิต ปริมาณธุรกิจที่ทำร่วมกับสหกรณ์ เงินปันผลหรือเงินเฉลี่ยคืน และ ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ได้แก่ ทัศนคติ ความรู้และความเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินธุรกิจของสหกรณ์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับสหกรณ์ แต่อายุและจำนวนปีการศึกษา พบว่า ไม่มีผลโดยตรงแต่มีผลโดยอ้อมต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับสหกรณ์ผ่านทัศนคติและความรู้ความเข้าใจในการสหกรณ์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวนทั้งหมด 21,727 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก, 2558)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) กับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมืองนครนายก ซึ่งมีโครงการทดสอบสาธิตเทคโนโลยีการพัฒนาพื้นที่ดินเปรี้ยวจัดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวในพื้นที่โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของทาโร ยามานะ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดย	n	คือ	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	คือ	ขนาดของกลุ่มประชากรเป้าหมาย
	e	คือ	ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างในที่นี้ใช้ 0.05

$$\begin{aligned} \text{นั่นคือ} \quad n &= \frac{21,727}{1+21,727(0.05)^2} \\ &= 392.82 \end{aligned}$$

ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 393 ตัวอย่าง โดยจะใช้วิธีเลือกจากเกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ตาราง 1 จำนวนเกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

อำเภอ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
อำเภอเมือง	7,569	137
อำเภอบ้านนา	5,625	102
อำเภอปากพลี	2,879	52
อำเภอองครักษ์	5,654	102
รวม	21,727	393

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ

ข้อมูลปฐมภูมิที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย โดยเป็นการสอบถามถึงข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ และความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทุติยภูมิ

ข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินโครงการ และปัจจัยความสำเร็จของโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามที่ได้ศึกษาข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด (Check list) จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนถือครองที่ดิน และระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list) โดยใช้มาตรานามบัญญัติ (Nominal scale) และเรียงลำดับ (Ordinal scale) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านทุนทางสังคมของชุมชน เป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดและให้คะแนน (Rating scale) จำนวน 20 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสอบถามโดยใช้ตามแบบของลิเกิร์ต (Likert scale) ให้เลือกประเมิน 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ได้แก่ ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น และด้านรายได้เพิ่มขึ้น เป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดและให้คะแนน (Rating scale) จำนวน 9 ข้อ ลักษณะเป็นแบบสอบถามโดยใช้ตามแบบของลิเกิร์ต (Likert scale) ให้เลือกประเมิน 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

สำหรับหลักเกณฑ์การให้น้ำหนักของคะแนนแบบของลิเกิร์ต (Likert scale) มีดังนี้

ระดับความสำคัญ	คะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผล โดยใช้สูตรการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น ดังนี้ (วิชิต คู่อ้วน, 2550)

$$\begin{aligned}
 \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{(5 - 1)}{5} \\
 &= 0.8
 \end{aligned}$$

จากสูตรข้างต้นสามารถสรุปเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน ดังนี้

4.21 - 5.00	หมายถึง	มีผลต่อความสำเร็จในระดับมากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึง	มีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก
2.60 - 3.40	หมายถึง	มีผลต่อความสำเร็จในระดับปานกลาง
2.81 - 2.60	หมายถึง	มีผลต่อความสำเร็จในระดับน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึง	มีผลต่อความสำเร็จในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

- ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัย ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- สร้างแบบสอบถามและตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ จากนั้นนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหา
- ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาไปทำการทดสอบ (Try out) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการเลือกไว้เพื่อทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC windows ในการหาความน่าเชื่อถือตามเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) (Nunnally, 1972) มีค่าเท่ากับ 0.890
- ปรับปรุงรูปแบบสอบถามอีกครั้ง แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพ
- นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ผู้วิจัยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม จำนวน 310 ชุด และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- การตรวจสอบข้อมูล (Editing) ผู้วิจัยตรวจสอบดูความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามและทำการแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก

3. นำแบบสอบถามที่ถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสเพื่อประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for windows
4. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
5. ประมวลผลข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่อใช้พรรณนาลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนถือครองที่ดิน และระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการ โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD)

1.3 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: SD)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการดำเนินโครงการ กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก โดยมีเกณฑ์วัดระดับความสัมพันธ์ (Gene, 1983: 156) ดังนี้

0.00	หมายถึง	ไม่มีความสัมพันธ์
0.01 ถึง 0.25	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
0.26 ถึง 0.55	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
0.56 ถึง 0.75	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.76 ถึง 0.99	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ในระดับสูงมาก
1.00	หมายถึง	มีความสัมพันธ์เต็มที่

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 393 คน นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรม SPSS โดยกำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

H_0	แทน	สมมติฐานหลัก (Null Hypothesis)
H_1	แทน	สมมติฐานรอง (Alternative Hypothesis)
n	แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
ค่า r	แทน	ค่าทดสอบของนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ค่าสถิติ r)
Sig.	แทน	ความน่าจะเป็นสำหรับบอกค่านัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำเสนอผลตามจุดประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก
4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว กับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล

จังหวัดนครนายก

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนถือครองที่ดิน และระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ มีดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	304	77.4
หญิง	89	22.6
รวม	393	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 393 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 77.4 และเป็นเพศหญิง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	6	1.5
20-30 ปี	1	0.3
31-40 ปี	10	2.5
41-50 ปี	63	16.0
51-60 ปี	239	60.8
60 ปีขึ้นไป	74	18.8
รวม	393	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 393 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมาคืออายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 มี

อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และมีอายุ 20-30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	309	78.6
มัธยมต้น	67	17.0
มัธยมปลาย/ปวช.	15	3.8
อนุปริญญา/ปวส.	1	0.3
ปริญญาตรี	1	0.3
รวม	393	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 393 คน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 รองลงมาการศึกษาระดับมัธยมต้น จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 การศึกษาระดับมัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 และการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. และปริญญาตรี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านจำนวนถือครองที่ดิน

จำนวนถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ไร่	7	1.8
6-10 ไร่	18	4.6
มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป	368	93.6
รวม	393	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 393 คน ส่วนใหญ่ถือครองที่ดินมากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป ปี จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 93.6 รองลงมาถือครองที่ดิน 6-10 ไร่ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.6 และถือครองที่ดิน 1-5 ไร่ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปในด้านระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่

ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	16	4.1
6-10 ปี	15	3.8
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	362	92.1
รวม	393	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 393 คน ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่เป็นเวลา มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 92.1 รองลงมาอยู่ในพื้นที่เป็นเวลา 1-5 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 และอยู่ในพื้นที่เป็นเวลา 6-10 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ได้แก่ ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น และด้านรายได้เพิ่มขึ้น โดยได้ทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวมและรายด้าน

ความสำเร็จในการ แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความสำเร็จ
ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น	3.86	1.04	มาก
ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น	3.92	0.99	มาก
ด้านรายได้เพิ่มขึ้น	3.90	0.92	มาก
ภาพรวม	3.89	0.97	มาก

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไข
ปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ใน
ภาพรวม พบว่า มีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.97) เมื่อพิจารณารายด้าน
สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ได้แก่
ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.99) ด้านรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.92)
และด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 1.04)

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว
บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมี
คุณภาพดีขึ้น

ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ ความสำเร็จ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ระดับความเปรี้ยวของดิน ในพื้นที่การเกษตรลดลง	156 (39.7)	64 (16.3)	144 (36.6)	27 (6.9)	2 (0.5)	3.88	1.04	มาก
ดินในพื้นที่การเกษตรมี ความอุดมสมบูรณ์ มากขึ้น	156 (39.7)	59 (15.0)	144 (36.6)	31 (7.9)	3 (0.8)	3.85	1.06	มาก
คุณภาพดินในพื้นที่ การเกษตรดีขึ้น	156 (39.7)	59 (15)	142 (36.1)	34 (8.7)	2 (0.5)	3.85	1.06	มาก
	รวม					3.86	1.04	มาก

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไข
ปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดิน
มีคุณภาพดีขึ้น พบว่า มีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 1.06) เมื่อพิจารณาแต่ละ
ปัจจัย สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ระดับความเปรี้ยวของดินในพื้นที่
การเกษตรลดลง ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 1.04) ดินในพื้นที่การเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น
($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 1.06) และคุณภาพดินในพื้นที่การเกษตรดีขึ้น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 1.06)

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านผลผลิต การเกษตรเพิ่มขึ้น

ด้านผลผลิต การเกษตรเพิ่มขึ้น	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ ความสำเร็จ
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
ผลผลิตในพื้นที่การเกษตร ต่อไร่เพิ่มขึ้น	156 (39.7)	61 (15.5)	125 (31.8)	51 (13.0)	0 (0.0)	3.82	1.10	มาก
ผลผลิตในพื้นที่การเกษตร มีคุณภาพมากขึ้น	156 (39.7)	60 (15.3)	123 (31.3)	54 (13.7)	0 (0.0)	3.81	1.11	มาก
สามารถเพาะปลูกในพื้นที่ ได้เต็มที่	156 (39.7)	147 (37.4)	72 (18.3)	18 (4.6)	0 (0.0)	4.12	0.87	มาก
รวม						3.92	0.99	มาก

จากตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น พบว่า มีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.99) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ สามารถเพาะปลูกในพื้นที่ได้เต็มที่ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.87) ผลผลิตในพื้นที่การเกษตรต่อไร่เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 1.10) และผลผลิตในพื้นที่การเกษตรมีคุณภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 1.11)

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น

ด้านรายได้เพิ่มขึ้น	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ ความสำเร็จ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
มีรายได้จากการขาย ผลผลิตทางการเกษตร เพิ่มขึ้น	156 (39.7)	61 (15.5)	163 (41.5)	13 (3.3)	0 (0.0)	3.92	0.97	มาก
สามารถลดต้นทุนและ ค่าใช้จ่ายทางการเกษตร	135 (34.4)	84 (21.3)	160 (40.7)	14 (3.6)	0 (0.0)	3.87	0.94	มาก
มีการกระจายรายได้สู่ เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่	139 (35.4)	86 (21.8)	161 (41.0)	7 (1.8)	0 (0.0)	3.91	0.91	มาก
	รวม					3.90	0.92	มาก

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น พบว่า มีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ มีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.97) มีการกระจายรายได้สู่เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.91) และสามารถลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายทางการเกษตร ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.94)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านทุนทางสังคมของชุมชน โดยได้ทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวม และรายด้าน

ปัจจัยการดำเนิน โครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน	3.70	0.70	มาก
ด้านผู้นำชุมชน	3.39	0.84	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วม	3.68	1.08	มาก
ด้านทุนทางสังคมของชุมชน	3.63	0.72	มาก
ภาพรวม	3.60	0.72	มาก

จากตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวม พบว่า เห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณารายด้าน สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.70) ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.08) ด้านทุนทางสังคมของชุมชน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.72) ด้านที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.84)

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	ระดับความคิดเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ยึดมั่นในการนำความรู้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาที่ดินของตนเอง	84 (21.4)	227 (57.7)	79 (20.1)	3 (0.8)	0 (0.0)	4.00	0.67	มาก
มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดินในพื้นที่ของตนเอง	63 (16.0)	78 (19.9)	116 (29.5)	82 (20.9)	54 (13.7)	3.04	1.27	ปานกลาง
แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	66 (16.8)	194 (49.4)	129 (32.8)	4 (1.0)	0 (0.0)	3.82	0.71	มาก
นำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาที่ดินการเกษตร	62 (15.8)	192 (48.8)	136 (34.6)	3 (0.8)	0 (0.0)	3.80	0.70	มาก
นำเครื่องมือ อุปกรณ์มาใช้ในการพัฒนาที่ดินการเกษตร	66 (16.8)	203 (51.6)	121 (30.8)	3 (0.8)	0 (0.0)	3.84	0.70	มาก
รวม						3.70	0.70	มาก

จากตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน พบว่า เห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ยึดมั่นในการนำความรู้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาที่ดินของตนเอง ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.67) นำเครื่องมือ อุปกรณ์มาใช้ในการพัฒนาที่ดินการเกษตร ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.70) แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.71) นำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาที่ดินการเกษตร ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.70) และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดินในพื้นที่ของตนเอง ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 1.27)

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหา
ดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านผู้นำ
ชุมชน

ด้านผู้นำชุมชน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ ความเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ ชาวบ้านมีการถ่ายทอด ความรู้ในชุมชน	83 (21.1)	130 (33.1)	152 (38.7)	28 (7.1)	0 (0.0)	3.68	0.89	มาก
ผู้นำชุมชนมีความรู้ สามารถเหมาะสม	78 (19.8)	134 (34.1)	154 (39.2)	27 (6.9)	0 (0.0)	3.67	0.87	มาก
ผู้นำชุมชนเป็นตัวแทน ติดต่อประสานงานกับ หน่วยงานภายนอก	61 (15.5)	50 (12.7)	207 (52.7)	75 (19.1)	0 (0.0)	3.25	0.94	ปานกลาง
ผู้นำชุมชนมีการ ตรวจสอบคุณภาพดิน ให้แก่เกษตรกรในชุมชน	61 (15.5)	41 (10.4)	154 (39.2)	109 (27.8)	28 (7.1)	2.99	1.14	ปานกลาง
ได้รับการส่งเสริมใน โครงการการพัฒนาที่ดิน ในพื้นที่จากผู้นำชุมชน	73 (18.6)	29 (7.4)	247 (62.8)	44 (11.2)	0 (0.0)	3.33	0.91	ปาน กลาง
รวม						3.39	0.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการ
แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ใน
ด้านผู้นำชุมชน พบว่า เห็นด้วยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย
สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านมีการถ่ายทอด
ความรู้ในชุมชน ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.89) ผู้นำชุมชนมีความรู้สามารถเหมาะสม ($\bar{X} = 3.67$, S.D. =
0.87) ได้รับการส่งเสริมในโครงการการพัฒนาที่ดินในพื้นที่จากผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.91)
ผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.94) และผู้นำ
ชุมชนมีการตรวจสอบคุณภาพดินให้แก่เกษตรกรในชุมชน ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 1.14)

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วม	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ ความเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ได้การเข้าร่วมโครงการปรับปรุงดิน	135	75	157	26	0	3.81	0.99	มาก
มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพดินในชุมชน	(34.4)	(19.1)	(39.9)	(6.6)	(0.0)			
มีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในชุมชน	135	69	159	30	0	3.79	1.01	มาก
ชุมชนมีการจัดตั้งสหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการทำเกษตร	(34.3)	(17.6)	(40.5)	(7.6)	(0.0)			
ชุมชนมีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์	135	62	139	55	2	3.69	1.10	มาก
	(34.3)	(15.8)	(35.4)	(14.0)	(0.5)			
รวม	135	71	112	74	1	3.67	1.14	มาก
	(34.3)	(18.1)	(28.5)	(18.8)	(0.3)			
	124	62	104	59	44	3.41	1.36	มาก
	(31.5)	(15.8)	(26.5)	(15.0)	(11.2)			
						3.68	1.08	มาก

จากตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านการมีส่วนร่วม พบว่า เห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.08) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้การเข้าร่วมโครงการปรับปรุงดิน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.99) มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพดินในชุมชน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 1.01) มีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในชุมชน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.10) ชุมชนมีการจัดตั้งสหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการทำเกษตร ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 1.14) และชุมชนมีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.36)

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านทุกทางสังคมของชุมชน

ด้านทุนทางสังคม ของชุมชน	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD)	ระดับ ความเห็น
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
สมาชิกในชุมชนความ สามัคคีกัน	115 (29.3)	201 (51.1)	68 (17.3)	9 (2.3)	0 (0.0)	4.07	0.74	มาก
สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน	115 (29.3)	201 (51.1)	72 (18.3)	5 (1.3)	0 (0.0)	4.08	0.72	มาก
ภายในกลุ่มมีการรับฟัง ความคิดเห็นของสมาชิก อยู่เสมอ	63 (16.0)	82 (20.9)	235 (59.8)	13 (3.3)	0 (0.0)	3.50	0.80	มาก
ชุมชนมีทรัพยากร ธรรมชาติที่เพียงพอต่อการ นำมาใช้ประโยชน์	63 (16.0)	49 (12.5)	221 (56.2)	60 (15.3)	0 (0.0)	3.29	0.91	ปาน กลาง
ชุมชนส่งเสริมให้น้ำ ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ พัฒนาที่ดิน	63 (16.0)	39 (9.9)	207 (52.7)	79 (20.1)	5 (1.3)	3.19	0.98	ปาน กลาง
รวม						3.63	0.72	มาก

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านทุนทางสังคมของชุมชน พบว่า เห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย สามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.72) สมาชิกในชุมชนความสามัคคีกัน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.74) ภายในกลุ่มมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.80) ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอต่อการนำมาใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.91) และชุมชนส่งเสริมให้น้ำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้พัฒนาที่ดิน ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.98)

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก โดยใช้สถิติการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) การทดสอบสมมติฐานใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ก็ต่อเมื่อค่า Sig. มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05

H_0 : ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

H_1 : ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว	ความสำเร็จในการดำเนินโครงการ : ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น			
	ค่า r	ทิศทางความสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์	Sig.
ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ปรับปรุงดิน	0.40*	ทางบวก	ปานกลาง	0.00
ด้านผู้นำชุมชน	0.37*	ทางบวก	ปานกลาง	0.00
ด้านการมีส่วนร่วม	0.64*	ทางบวก	สูง	0.00
ด้านทุนทางสังคมของชุมชน	0.40*	ทางบวก	ปานกลาง	0.00

* หมายถึง ความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ใช้สถิติ Pearson Correlation (ค่า r) ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบพบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีค่า Sig. = 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.40 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.37 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.64 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับสูง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.40 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

ตาราง 17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับ
ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุน
ด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว	ความสำเร็จในการดำเนินโครงการ : ด้านผลผลิตการเกษตร			
	ค่า r	ทิศทางความสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์	Sig.
ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ปรับปรุงดิน	0.39*	ทางบวก	ปานกลาง	0.00
ด้านผู้นำชุมชน	0.36*	ทางบวก	ปานกลาง	0.00
ด้านการมีส่วนร่วม	0.59*	ทางบวก	สูง	0.00
ด้านทุนทางสังคมของชุมชน	0.59*	ทางบวก	สูง	0.00

* หมายถึง ความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข
ปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทาง
การเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ใช้สถิติ Pearson Correlation (ค่า r) ในการ
ทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบพบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ด้านผู้นำ
ชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีค่า Sig. = 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ
ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน มี
ความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตร
ของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.39 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวก
ในระดับปานกลาง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับ
ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่าน
ปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.36 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับ
ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่าน

ปรากฏารชด จังหวัดนครนายก ในด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.59 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับสูง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.59 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับสูง

ตาราง 18 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับ

ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว	ความสำเร็จในการดำเนินโครงการ : ด้านรายได้เพิ่มขึ้น			
	ค่า r	ทิศทางความสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์	Sig.
ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน	0.40*	ทางบวก	ปานกลาง	0.00
ด้านผู้นำชุมชน	0.37*	ทางบวก	ปานกลาง	0.00
ด้านการมีส่วนร่วม	0.63*	ทางบวก	สูง	0.00
ด้านทุนทางสังคมของชุมชน	0.39*	ทางบวก	ปานกลาง	0.00

* หมายถึง ความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ใช้สถิติ Pearson Correlation (ค่า r) ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบพบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ด้านผู้นำชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีค่า Sig. = 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.40 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.37 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.63 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับสูง

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.39 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อน ขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ศึกษาปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณ พื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก และศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัย ในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็น เกษตรกรในพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในเขตอำเภอเมือง อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 393 คน โดยใช้แบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผลการศึกษาที่ได้นำมาสรุปผล อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก สามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 77.4 มีอายุ 51-60 ปี จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 ถือครองที่ดินมากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 93.6 และอยู่ในพื้นที่เป็นเวลามากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 362 คน คิดเป็นร้อยละ 92.1

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณ พื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดิน เปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวม พบว่า มีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.97) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีผลต่อ

ความสำเร็จในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.99) ด้านรายได้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.92) และด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 1.04) มีรายละเอียดดังนี้

ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น พบว่า ปัจจัยมีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ได้แก่ ระดับความเปรี้ยวของดินในพื้นที่การเกษตรลดลง ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 1.04) ดินในพื้นที่การเกษตรมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 1.06) และคุณภาพดินในพื้นที่การเกษตรดีขึ้น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 1.06)

ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น พบว่า ปัจจัยมีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ได้แก่ สามารถเพาะปลูกในพื้นที่ได้เต็มที่ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.87) ผลผลิตในพื้นที่การเกษตรต่อไร่เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 1.10) และผลผลิตในพื้นที่การเกษตรมีคุณภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 1.11)

ด้านรายได้เพิ่มขึ้น พบว่า ปัจจัยมีผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ได้แก่ มีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.97) มีการกระจายรายได้สู่เกษตรกรรายอื่นในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.91) และสามารถลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายทางการเกษตร ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.94)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวมพบว่า เห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.70) ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.08) ด้านทุนทางสังคมของชุมชน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.72) ด้านที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.84) มีรายละเอียดดังนี้

ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน พบว่า ปัจจัยที่เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ยึดมั่นในการนำความรู้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาที่ดินของตนเอง ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.67) นำเครื่องมือ อุปกรณ์มาใช้ในการพัฒนาที่ดินการเกษตร ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.70) แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.71) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาที่ดินการเกษตร ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.70) ปัจจัยที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดินในพื้นที่ของตนเอง ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 1.27)

ด้านผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจัยที่เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านมีการถ่ายทอดความรู้ในชุมชน ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.89) ผู้นำชุมชนมีความรู้สามารถ

เหมาะสม ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.87) ปัจจัยที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ ได้รับการส่งเสริมในโครงการการพัฒนาที่ดินในพื้นที่จากผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.91) ผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.94) และผู้นำชุมชนมีการตรวจสอบคุณภาพดินให้แก่เกษตรกรในชุมชน ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 1.14)

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ปัจจัยที่เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ พักการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงดิน ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.99) มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพดินในชุมชน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 1.01) มีการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในชุมชน ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.10) ชุมชนมีการจัดตั้งสหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการทำเกษตร ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 1.14) และชุมชนมีการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.36)

ด้านทุนทางสังคมของชุมชน พบว่า ปัจจัยที่เห็นด้วยในระดับมาก ได้แก่ สมาชิกในชุมชนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.72) สมาชิกในชุมชนความสามัคคีกัน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.74) ภายในกลุ่มมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.80) ปัจจัยที่เห็นด้วยในระดับปานกลาง ได้แก่ ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่เพียงพอต่อการนำมาใช้ประโยชน์ ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.91) และชุมชนส่งเสริมให้นำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการพัฒนาที่ดิน ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 0.98)

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวกับความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.1 ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.40 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

4.2 ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.37 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.40 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

4.10 ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.37 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

4.11 ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.63 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับสูง

4.12 ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) มีค่าเท่ากับ 0.39 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ด้านผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น และด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชา พิมายนอก และภควรรณ ลุนสำโรง (2558) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านน้ำทับ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านน้ำทับ ได้แก่ ปัจจัยภายนอกชุมชน เช่น การสนับสนุน ช่วยเหลือจากภาครัฐในการจัดอบรม

ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง การสนับสนุนงบประมาณ การจัดหาตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน การสนับสนุน ช่วยเหลือ และความร่วมมือจากปัจจัยภายในชุมชน เช่น การมีส่วนร่วมสมทบทุนเงินทุน เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการกิจกรรมพัฒนา ชุมชน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสร้างเครือข่ายระหว่างคนในชุมชนในการทำกิจกรรมและพัฒนาอาชีพ โดย ปัจจัยทั้งสองมีความสัมพันธ์ค่อนข้างมากกับความสำเร็จ ชุมชนบ้านน้ำซับ ประสบผลสำเร็จในการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาชุมชน และประชาชนในระดับมาก

2. ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ในด้านผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น และด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรา ใจชื่อ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านศาลาคัดดี และหมู่บ้านบ้านโคกมี 8 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมทั้ง 8 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Trewatha and Newport (1982) กล่าวว่า ภาวะผู้นำสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์การ สำหรับองค์การที่เป็นทางการนั้น ส่วนใหญ่แล้วบุคคลผู้แสดงบทบาทผู้นำ คือ ผู้บริหารที่เรียกชื่อตำแหน่งแตกต่างกันไป เช่น ผู้จัดการ ผู้บริหาร นักบริหาร หัวหน้า อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ ฯลฯ บุคคลเหล่านี้ต่างพยายามที่จะใช้อิทธิพลต่อสมาชิกขององค์การเพื่อให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำหรือแสดงบทบาทตามที่กำหนด ในแต่ละสถานการณ์ผู้นำจะใช้อิทธิพลเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกร่วมมือกันทำงาน ในองค์การทั่วไปผู้ที่ไม่ใช่วางการมักคำนึงถึงความพึงพอใจของสมาชิกเป็นอันดับแรก ส่วนผู้นำที่เป็นทางการนอกจากจะคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ตามแล้วยังต้องคำนึงถึงความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของผู้นำทั้งสองประเภทนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งงาน แต่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของบทบาทของแต่ละคน ซึ่งหมายความว่า ไม่ว่าใครจะทำงานในตำแหน่งหรือหน้าที่ใดก็สามารถแสดงภาวะผู้นำได้หากบุคคลนั้นแสดงบทบาทการนำ และมีผู้ทำตามการนำของเขา

3. ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ในด้านการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น และด้าน

รายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับสูง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรา ใจเชื้อ (2557) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ของหมู่บ้านศาลาคัดดี และหมู่บ้านบ้านโคก มี 8 ปัจจัยเหมือนกัน ได้แก่ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ ด้านสังคม-วัฒนธรรม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำหมู่บ้าน และด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ โดยภาพรวมทั้ง 8 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

4. ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ในด้านทุนทางสังคมของชุมชน มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น และด้านรายได้เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์กันทิศทางบวกในระดับปานกลาง โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทิ์หทัย คำเชื้อ (2552) ศึกษาเรื่องความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านวังพา ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการของสถาบัน การเงินชุมชนบ้านวังพา และทำให้ได้รับรางวัลในการประกวดกองทุนหมู่บ้าน คือ คุณลักษณะของ คณะกรรมการ จะต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี ได้รับความ ไว้วางใจ และมีความรู้ความสามารถ และการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ส่วนคุณลักษณะของสมาชิกก็มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีความรับผิดชอบในการชำระหนี้เงินกู้ มีความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และมีความซื่อสัตย์ต่อสถาบันการเงิน ชุมชนบ้านวังพา และคุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่น มีการสนับสนุนช่วยเหลือ และให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ ประกอบกับการมีแหล่งเงินทุนในชุมชนอย่างเพียงพอ รวมทั้งมีความพร้อมในสิ่งอำนวยความสะดวก และการให้บริการด้านต่าง ๆ จึงทำให้สถาบันการเงินชุมชน

บ้านวังพาประสบความสำเร็จ สำหรับแนวทางการบริหารจัดการสถาบันการเงินชุมชน คือ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถาบันการเงินชุมชน บริหารงานอย่างซื่อสัตย์สุจริต มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้สามารถเก็บเงินกู้ได้ตามกำหนด และมีการควบคุมติดตามการใช้เงินกู้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ในภาพรวม พบว่า มีความสำเร็จในระดับมาก ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น ด้านรายได้เพิ่มขึ้น และด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น ตามลำดับ โดยเกษตรกรเห็นว่าการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวในพื้นที่ทางการเกษตรของตนทำให้ระดับความเปรี้ยวของดินในพื้นที่การเกษตรลดลง สามารถเพาะปลูกในพื้นที่ได้เต็มที่ มีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ดังนั้น ควรส่งเสริมให้เกษตรกรตรวจวัดคุณภาพดินในพื้นที่ทางการเกษตรของตนเองเพื่อประเมินและพัฒนาคุณภาพดินให้ดีขึ้น หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวของเกษตรกรรวมทั้งให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและคุณภาพชีวิตเกษตรกรต่อไป

2. ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน ในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดินในพื้นที่ของตนเองในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้น ทางหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการอบรมให้ความรู้และเทคโนโลยีการพัฒนาพื้นที่ดินสำหรับเกษตรกรที่ต้องการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเองโดยนำเทคโนโลยี เครื่องมือ อุปกรณ์มาใช้พัฒนาที่ดินการเกษตรของตนเอง

3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นว่าการเข้าร่วมโครงการปรับปรุงดิน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพดินในชุมชน และการเสนอแนะทางแก้ไขปัญหาดินในชุมชนส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของตนเอง ดังนั้น ควรมีการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ขึ้นภายในชุมชน เพื่อให้ความรู้สัทธิวิธีการพัฒนาและปรับปรุงดินแก่เกษตรกรที่สนใจ

4. ปัจจัยด้านทุนทางสังคมของชุมชน ในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยในระดับมาก โดยเกษตรกรเห็นว่าสมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกอยู่เสมอส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของตนเอง ดังนั้น ชุมชนควรมีการรวมกลุ่มเพื่อ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตอบข้อซักถามวิธีการทำการเกษตรการพัฒนาพื้นที่ที่สามารถใช้ประโยชน์
ในการทำเกษตรได้เต็มประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว พบว่า เกษตรกรเห็น
ด้วยในระดับปานกลางเท่านั้น โดยเกษตรกรเห็นว่าผู้นำชุมชนไม่ได้มีการตรวจสอบคุณภาพดินให้แก่
เกษตรกรในชุมชนรวมทั้งเป็นตัวแทนติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ดังนั้น ผู้นำชุมชนควร
ส่งเสริมโครงการการพัฒนาที่ดินในพื้นที่ภายในชุมชนของตนและเป็นคนกลางในการติดต่อ
ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมอบรมให้ความรู้ในการปรับปรุงดินแก่เกษตรกรในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนถือ
ครองที่ดิน ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปว่าจะส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไข
ปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายกแตกต่างกัน
หรือไม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2553). *การพัฒนาระบบสารสนเทศโครงการ
เชื่อมขุนด่านปราการชลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ*. นครนายก : ส่วนพัฒนาเทคโนโลยี
และบริการ สำนักสำรวจที่ดินและวางแผนการใช้ที่ดิน.
- กันยา สุวรรณแสง. (2542). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- เกษม วัฒนชัย. (2544). *การปฏิรูปการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ.
- โกวิท พวงงาม. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- จุฬารัตน์ ไสตะและคณะ. (2550) *ความต้องการความร่วมมือด้านการส่งเสริมสุขภาพจากประเทศ
ไทยของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จักรพันธ์ กิตตินรรัตน์ และ จุฑาทิพย์ พหลภาคย์. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ภาคกลาง*. รายงานการวิจัยสาขาวิชา
เศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร. (2532). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*.
(พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2541). *การกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและ
การประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาชัย สุขวณิช. (2556). *ทฤษฎีและแนวคิดรัฐนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ : ทริปปี้ด กรุ๊ป.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง*.
กรุงเทพฯ : 598 Print.
- นيرا ใจซื่อ. (2557). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง*.
วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- นิภาภรณ์ จงวุฒิเวศย์. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- นัทธ์หทัย คำเชื้อ (2552). *ความสำเร็จของสถาบันการเงินชุมชนบ้านวังพา ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเวศ วะสี. (2540). *ภาวะผู้นำ: พยาธิสภาพในสังคมไทย และวิธีแก้ไข*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ พิมพ์ไทย.
- ประเวศ วะสี. (2542). *ชุมชนเข้มแข็ง : ทูทางสังคมของไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน เพื่อสังคมธนาคารออมสิน.
- ประเวศ วะสี. (2554). *กระบวนการสมัชชาปฏิรูปก้าวข้ามความแตกแยกสู่ประชาธิปไตย อรรถประโยชน์*. วารสารรัฐสภาสาร ปีที่ 59 ฉบับที่ 6 (มิ.ย.2554) หน้า 92-99.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). *ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่ออนาคตไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย.
- พัทธิธิดา เสริมสุข. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จโครงการสินเชื่อธนาคารประชาชน ธนาคารออมสิน สาขาน้ำทิ้ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2540). *วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง : ภาวะผู้นำ ความสำคัญ ต่ออนาคตไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2549). *การบริหารโครงการ*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2559). *โครงการพระราชดำริ*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ วันที่ 22 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.chaipat.or.th/>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิต คู่อ่อน. (2550). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศุภชัย ยาวะประภาษ. (2548). *นโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
- สมบัติ อ่างธัญวงศ์. (2545). *การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก. (2558). *ข้อมูลการเกษตรกร ปี 2558 จังหวัดนครนายก*.

[ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2559. เข้าถึงได้จาก

http://www.nakhonnayok.doae.go.th/pdf/4%20group/yudtasat/supanead/agri_2558.pdf

สำนักประสานงานโครงการพื้นที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ

อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2552). *โครงการเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัด*

นครนายก. [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2559. เข้าถึงได้จาก

<http://www.rdpb.go.th/rdpb/Front/Projects/ImportantDetail.aspx?projectid=114>

ลีปนันท เกตุทัต. (2540). *วิสัยทัศน์กว้างไกลปฏิบัติได้ผลจริง : ภาวะผู้นำ ความสำคัญ*

ต่ออนาคตไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย.

สุรภา ธนุสร ฉันทะ จันทะเสนา และสอาด บรรเจิดฤทธิ์. (2552). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ*

ของการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในเขตจังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

สุเทพ พงษ์ศรีวัฒน์. (2544). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. เชียงราย : สถาบันราชภัฏเชียงราย.

เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์. (2536). *ภาวะผู้นำและความขัดแย้ง*. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *รายงานการสังเคราะห์สารนิพนธ์บัณฑิตกกองทุน*

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ /

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครนายก. (2553). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ*

ในพื้นที่รับน้ำเขื่อนขุนด่านปราการชลอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครนายก.

นครนายก : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครนายก

สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ และอนูรัตน์ อนันตนาธร. (2555). *นโยบายสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพฯ : เวิลด์เทรค.

อมรศักดิ์ กิจธนานันท์. (2551). *สไลด์ประกอบการบรรยายวิชาแนวคิดและทฤษฎีกระบวนการ*

นโยบายสาธารณะ. เพชรบุรี : คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

อมรา พงศาพิชญ์. (2543). *ธรรมรัฐกับประชาสังคม*. กรุงเทพฯ : สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์

แห่งประเทศไทย.

อนุชา พิมายนอก และภควรรณ ลุนสำโรง. (2558). *ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน บ้านน้ำซับ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา*. เอกสารการประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติสร้างสรรค์และพัฒนา เพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน ครั้งที่ 2, วิทยาลัยนครราชสีมา.

อานันท์ กาญจนพันธ์. (2541). *การระดมทุนเพื่อสังคม*. กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

อานันท์ ปันยารชุน. (2540). *คนดีที่สังคมยังต้องการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : แสงดาวการพิมพ์.

เอนก นาคะบุตร. (2545). *ทุนทางสังคมและประชาสังคมในเมืองไทย*. กรุงเทพฯ : 21 เซ็นจูรี่.

อัมรา สยามวาลา. (2544). *ทุนทางสังคมกับความยากจน*. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2544 เรื่องยุทธศาสตร์การขจัดปัญหาความยากจน ณ โรงแรมอิม บาธซาเดอร์ ซิตี้จคมเทียน จังหวัดชลบุรี.

Alexander, E. R. (1985). *From Idea to Action : Notes for a Contingency Theory of Policy Implementation Process*. *Administration & Society*, 16 (4), p. 228.

Anderson, James E. (1994). *Public Policy Making: An Introduction*. 2nd ed. Boston: Houghton Mifflin.

Berman, P. (1978). *The Study of Macro and Micro-implementation*. *Public Policy*. Vol. 26(2), pp. 157-184.

Dye, Thomas R. (1984). *Understanding Public Policy*. (5th ed.). Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice -Hall, Inc.

Edward, G. C. III. (1980). *Implementing Public Policy*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly Press.

Gene, Lutz M. (1983). *Understanding Social Statistics*. New York : Macmillan.

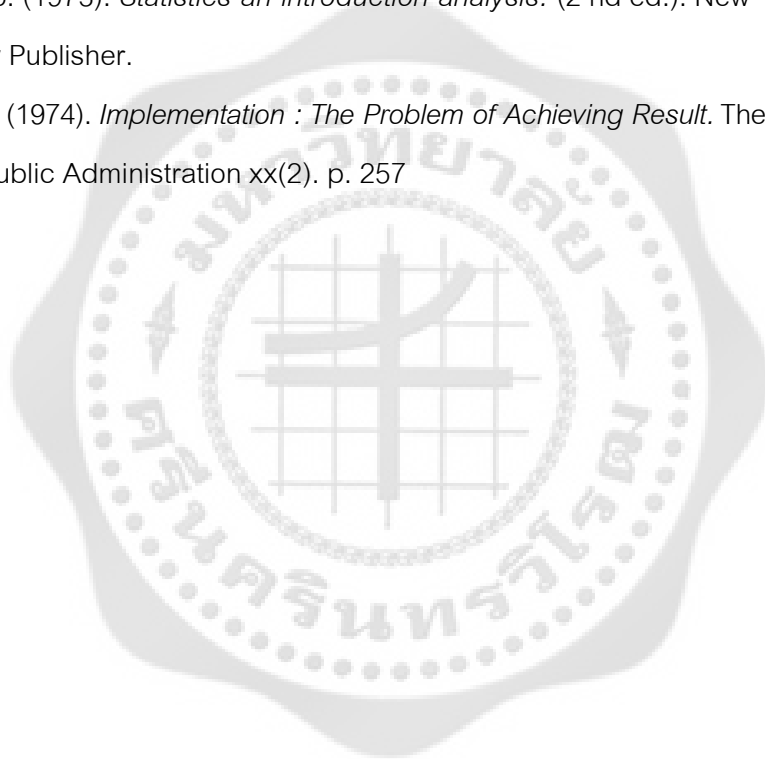
Lowi, Theodore. (1964). *American Business, Public Policy, case Studies, and Political Theory*. *World Politcs* XV.

Murphy, Jeffrie G. (1971). *Civil Disobedience and Violence*. Belmont : Wadsworth Publishing Company, Inc.

Nunnally. (1972). *Educational Measurement and Evaluation*. (2nd ed.). New York : McGraw-Hill, Inc.

Prewitt, Kenneth, and Verbra, Sydney. (1983). *An Introduction to American Government*. 4th ed. New York: Harper & Rows, Publishers.

- Pressman, Jeffrey L. and Aaron Wildavsky. (1979). *Implementation*. (2nd ed.). Berkley : University of California Press.
- Sabatier, Paul A. and Daniel A. Mazmanian. (1980). *The implementation of public policy : A framework of analysis*. Policy Studies Journal, Vol.8 (special issue), pp.538-550, 545-546.
- Trewatha, R.L.; & Newport, G.M. (1982). *Management*. (3rd ed.). Texas : Amacom.
- Van Meter, D. S. & Van Horn, C. E. (1975). *The Policy Implementation Process : A Conceptual Framework*. Administration and Society, 9 (46), p. 4.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introduction analysis*. (2 nd ed.). New York: Harper & Row Publisher.
- Vepa, Ram K. (1974). *Implementation : The Problem of Achieving Result*. The Indian Journal of Public Administration xx(2). p. 257

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทาง
การเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามนี้จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในระดับปริญญาโท

2. แบบสอบถามนี้ใช้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยเท่านั้น จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามแต่อย่างใด

3. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ตอนที่ 3 ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลา และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

นักศึกษาระดับปริญญาโท

รัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชานโยบายสาธารณะ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในตามความจริงเกี่ยวกับตัวของท่าน

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

20 – 30 ปี

31 – 40 ปี

41 – 50 ปี

51 – 60 ปี

60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมต้น

มัธยมปลาย/ปวช.

อนุปริญญา/ปวส.

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

4. จำนวนถือครองที่ดิน

น้อยกว่า 1 ไร่

1 – 5 ไร่

6 – 10 ไร่

มากกว่า 10 ไร่ขึ้นไป

5. ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่

ต่ำกว่า 1 ปี

1 – 5 ปี

6 – 10 ปี

มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ปัจจัยการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของ
เขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว

ปัจจัยการดำเนินโครงการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับปรุงดิน					
1.1 ท่านยึดมั่นในการนำความรู้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาที่ดินของตนเอง					
1.2 ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดินในพื้นที่ของตนเอง					
1.3 ท่านแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
1.4 ท่านนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาที่ดินการเกษตรของท่าน					
1.5 ท่านนำเครื่องมือ อุปกรณ์มาใช้ในการพัฒนาที่ดินการเกษตรของท่าน					
2. ด้านผู้นำชุมชน					
2.1 ผู้นำชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านมีการถ่ายทอดความรู้ในชุมชนของท่าน					
2.2 ผู้นำชุมชนของท่านมีความรู้สามารถเหมาะสม					
2.3 ผู้นำชุมชนของท่านเป็นตัวแทนติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก					
2.4 ผู้นำชุมชนมีการตรวจสอบคุณภาพดินให้แก่เกษตรกรในชุมชนของท่าน					
2.5 ท่านได้รับการส่งเสริมในโครงการการพัฒนาที่ดินในพื้นที่จากผู้นำชุมชน					

ตอนที่ 2 (ต่อ)

ปัจจัยการดำเนินโครงการ	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3. ด้านการมีส่วนร่วม					
3.1 ท่านได้เข้าร่วมโครงการปรับปรุงดิน					
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพดินในชุมชน					
3.3 ท่านได้เข้าร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่ดินในชุมชนของท่าน					
3.4 ท่านได้รับผลประโยชน์หรือมีรายได้เพิ่มขึ้นจากโครงการปรับปรุงดิน					
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามและดูผลการพัฒนาคุณภาพดินในชุมชน					
2. ด้านต้นทุนทางสังคมของชุมชน					
4.1 สมาชิกในชุมชนของท่านมีความสามัคคีกัน					
4.2 สมาชิกในชุมชนของท่านช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					
4.3 สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ					
4.4 ชุมชนของท่านมีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการทำ การเกษตร					
4.5 ชุมชนของท่านมีการจัดตั้งโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ทางการเกษตร					

ตอนที่ 3 ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว บริเวณพื้นที่ทางการเกษตรของเขื่อนขุนด่านปราการชล จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว

ความสำเร็จในการดำเนินโครงการแก้ไข ปัญหาดินเปรี้ยว	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านดินมีคุณภาพดีขึ้น					
1.1 ระดับความเปรี้ยวของดินในพื้นที่ การเกษตรของท่านลดลง					
1.2 ดินในพื้นที่การเกษตรของท่านมีความ อุดมสมบูรณ์มากขึ้น					
1.3 คุณภาพดินในพื้นที่การเกษตรของท่านดี ขึ้น					
2. ด้านผลผลิตการเกษตรเพิ่มขึ้น					
2.1 ผลผลิตในพื้นที่การเกษตรของท่านต่อไร่ เพิ่มขึ้น					
2.2 ผลผลิตในพื้นที่การเกษตรของท่านมี คุณภาพมากขึ้น					
2.3 ท่านสามารถเพาะปลูกในพื้นที่ได้เต็มที่					
3. ด้านรายได้เพิ่มขึ้น					
3.1 ท่านมีรายได้จากการขายผลผลิตทาง การเกษตรเพิ่มขึ้น					
3.2 สามารถลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายทางการ เกษตรของท่าน					
3.3 ท่านมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่และ ครอบครัวที่ดีขึ้น					

ขอขอบคุณสำหรับการแสดงความคิดเห็น

ประวัตีย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	ปิยภรณ์ สุพรรณชาติ
วันเดือนปีเกิด	25 พฤษภาคม 2532
สถานที่เกิด	สุพรรณบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	28 ตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2559	การศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

